

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2020/21:AU10

Jämställdhet och åtgärder mot diskriminering

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden. Yrkandena handlar bl.a. om åtgärder mot hedersrelaterat våld och förtryck, målen för jämställdhetspolitiken, jämställdhetsintegrering, åtgärder för jämställdhet och mot diskriminering i arbetslivet samt översyn av diskrimineringslagen. Utskottet hänvisar främst till pågående arbete.

I betänkandet finns 23 reservationer (M, SD, C, V, KD, L) och 6 särskilda yttranden (M, C, V, KD).

Behandlade förslag

Ett 90-tal yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2020/21.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	8
Utskottets överväganden	9
Hedersrelaterat våld och förtryck	9
Nationellt centrum för kvinnofrid	16
Jämställdhetspolitikens mål och jämställdhetsintegrering m.m.	18
Jämställda löner	22
Övriga frågor om jämställdhet i arbetslivet	25
Trakasserier och sexuella trakasserier på arbetsplatser	28
Diskriminering på grund av kön och föräldraledighet	29
Diskriminering på grund av ålder	31
Diskriminering på grund av etnisk tillhörighet och religion eller annan trosuppfattning	33
Diskriminering på grund av funktionsnedsättning	37
Diskriminering på grund av politisk åskådning	38
Kvotering och positiv särbehandling	39
Översyn av diskrimineringslagen och Diskrimineringsombudsmannens uppdrag	40
Jämlikhetsdata	43
Stärkt skydd på EU-nivå för hbtq-personer m.m.	44
Reservationer	47
1. Hedersrelaterat våld och förtryck, punkt 1 (M)	47
2. Hedersrelaterat våld och förtryck, punkt 1 (SD)	48
3. Hedersrelaterat våld och förtryck, punkt 1 (KD)	50
4. Hedersrelaterat våld och förtryck, punkt 1 (L)	51
5. Nationellt centrum för kvinnofrid, punkt 2 (M)	52
6. Nationellt centrum för kvinnofrid, punkt 2 (SD)	53
7. Nationellt centrum för kvinnofrid, punkt 2 (C)	53
8. Jämställdhetspolitikens mål och jämställdhetsintegrering m.m., punkt 3 (SD)	54
9. Jämställdhetspolitikens mål och jämställdhetsintegrering m.m., punkt 3 (C)	55
10. Jämställdhetspolitikens mål och jämställdhetsintegrering m.m., punkt 3 (L)	56
11. Jämställda löner, punkt 4 (L)	57
12. Övriga frågor om jämställdhet i arbetslivet, punkt 5 (SD)	58
13. Övriga frågor om jämställdhet i arbetslivet, punkt 5 (C)	59
14. Övriga frågor om jämställdhet i arbetslivet, punkt 5 (L)	59
15. Diskriminering på grund av kön och föräldraledighet, punkt 7 (KD) ..	60
16. Diskriminering på grund av etnisk tillhörighet och religion eller annan trosuppfattning, punkt 9 (V)	61
17. Diskriminering på grund av etnisk tillhörighet och religion eller annan trosuppfattning, punkt 9 (KD)	62
18. Diskriminering på grund av etnisk tillhörighet och religion eller annan trosuppfattning, punkt 9 (L)	63
19. Kvotering och positiv särbehandling, punkt 12 (SD)	64
20. Översyn av diskrimineringslagen och Diskrimineringsombudsmannens uppdrag, punkt 13 (M)	64

21. Översyn av diskrimineringslagen och Diskrimineringsombudsmannens uppdrag, punkt 13 (C)	66
22. Översyn av diskrimineringslagen och Diskrimineringsombudsmannens uppdrag, punkt 13 (L)	67
23. Jämlikhetsdata, punkt 14 (V)	68
Särskilda yttranden	69
1. Nationellt centrum för kvinnofrid, punkt 2 (KD)	69
2. Jämställdhetspolitikens mål och jämställdhetsintegrering m.m., punkt 3 (M)	69
3. Jämställdhetspolitikens mål och jämställdhetsintegrering m.m., punkt 3 (KD)	69
4. Jämställda löner, punkt 4 (C)	70
5. Jämställda löner, punkt 4 (KD)	70
6. Diskriminering på grund av funktionsnedsättning, punkt 10 (V)	70
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	71
Motioner från allmänna motionstiden 2020/21	71

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Hedersrelaterat våld och förtryck

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:450 av Amineh Kakabaveh (-) yrkande 6,

2020/21:655 av Ebba Hermansson m.fl. (SD) yrkande 4,

2020/21:656 av Ebba Hermansson m.fl. (SD) yrkandena 1, 2, 19, 23 och 28–30,

2020/21:2762 av Ann-Sofie Alm (M) yrkande 2,

2020/21:3274 av Juno Blom m.fl. (L) yrkandena 1 och 14,

2020/21:3405 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 23,

2020/21:3410 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkandena 16 och 19,

2020/21:3453 av Markus Wiechel och Sara Gille (båda SD) yrkandena 1–4,

2020/21:3471 av Karin Enström m.fl. (M) yrkandena 2, 3 och 6 samt

2020/21:3650 av Leila Ali-Elmi och Camilla Hansén (båda MP) yrkande 3.

Reservation 1 (M)

Reservation 2 (SD)

Reservation 3 (KD)

Reservation 4 (L)

2. Nationellt centrum för kvinnofrid

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:657 av Ebba Hermansson m.fl. (SD) yrkande 14,

2020/21:3283 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 3 och

2020/21:3471 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 7.

Reservation 5 (M)

Reservation 6 (SD)

Reservation 7 (C)

3. Jämställdhetspolitikens mål och jämställdhetsintegrering

m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:601 av Josef Fransson (SD) yrkande 8,

2020/21:655 av Ebba Hermansson m.fl. (SD) yrkande 1,

2020/21:657 av Ebba Hermansson m.fl. (SD) yrkande 1,

2020/21:1218 av Jan Ericson och Lars Beckman (båda M),

2020/21:1460 av Olle Thorell m.fl. (S),

2020/21:1724 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M),

2020/21:1799 av Betty Malmberg (M) yrkande 3,

2020/21:3221 av Fredrik Schulte (M) yrkandena 1 och 2,

2020/21:3258 av Gulan Avci m.fl. (L) yrkande 1 och

2020/21:3283 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkandena 1, 2 och 11.

Reservation 8 (SD)

Reservation 9 (C)

Reservation 10 (L)

4. Jämställda löner

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:1146 av Jan Ericson (M),

2020/21:2443 av Marlene Burwick (S),

2020/21:2696 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkandena 1 och 2,

2020/21:3258 av Gulan Avci m.fl. (L) yrkande 2,

2020/21:3283 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 6 och

2020/21:3410 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkandena 3 och 4.

Reservation 11 (L)

5. Övriga frågor om jämställdhet i arbetslivet

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:724 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 31,

2020/21:2081 av Elin Gustafsson m.fl. (S),

2020/21:2927 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 21,

2020/21:3258 av Gulan Avci m.fl. (L) yrkande 3 och

2020/21:3283 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 5.

Reservation 12 (SD)

Reservation 13 (C)

Reservation 14 (L)

6. Trakasserier och sexuella trakasserier på arbetsplatser

Riksdagen avslår motion

2020/21:2696 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 29.

7. Diskriminering på grund av kön och föräldraledighet

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:839 av Roza Güclü Hedin m.fl. (S) och

2020/21:2774 av Ebba Busch m.fl. (KD) yrkande 32.

Reservation 15 (KD)

8. Diskriminering på grund av ålder

Riksdagen avslår motion

2020/21:2561 av Ann-Britt Åsebol och Lotta Finstorp (båda M) yrkande 1.

9. Diskriminering på grund av etnisk tillhörighet och religion eller annan trosuppfattning

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:387 av Christina Høj Larsen m.fl. (V) yrkande 4,

2020/21:2701 av Leila Ali-Elmi m.fl. (MP) yrkande 9,
 2020/21:3047 av Leila Ali-Elmi (MP) yrkandena 1 och 2,
 2020/21:3234 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkandena 19 och 20 samt
 2020/21:3410 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkandena 1, 5 och 18.

Reservation 16 (V)

Reservation 17 (KD)

Reservation 18 (L)

10. Diskriminering på grund av funktionsnedsättning

Riksdagen avslår motion

2020/21:167 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 4.

11. Diskriminering på grund av politisk åskådning

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:196 av Sven-Olof Sällström och Michael Rubbestad (båda SD)
 yrkandena 1 och 2,

2020/21:241 av Eric Westroth (SD) och

2020/21:1012 av Eric Palmqvist (SD) yrkandena 1 och 2.

12. Kvotering och positiv särbehandling

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:655 av Ebba Hermansson m.fl. (SD) yrkande 2 och

2020/21:3374 av Jan Ericson (M).

Reservation 19 (SD)

13. Översyn av diskrimineringslagen och Diskrimineringsombudsmannens uppdrag

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:46 av Martina Johansson (C) yrkande 4,

2020/21:2529 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 19,

2020/21:2801 av Fredrik Schulte (M) yrkande 2,

2020/21:2924 av Per Schöldberg m.fl. (C) yrkande 10,

2020/21:3082 av Jan Ericson och Lars Beckman (båda M),

2020/21:3234 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 12,

2020/21:3261 av Barbro Westerholm m.fl. (L) yrkande 12 och

2020/21:3366 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkandena 9 och 10.

Reservation 20 (M)

Reservation 21 (C)

Reservation 22 (L)

14. Jämlikhetsdata

Riksdagen avslår motion

2020/21:387 av Christina Høj Larsen m.fl. (V) yrkande 1.

Reservation 23 (V)

15. Stärkt skydd på EU-nivå för hbtq-personer m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:1507 av Robert Hannah (L),

2020/21:2133 av Daniel Andersson m.fl. (S) yrkande 5 och

2020/21:3261 av Barbro Westerholm m.fl. (L) yrkande 18.

Stockholm den 25 mars 2021

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Anna Johansson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Anna Johansson (S), Arman Teimouri (L), Mats Green (M), Patrik Björck (S), Saila Quicklund (M), Magnus Persson (SD), Helén Pettersson (S), Martin Ådahl (C), Josefin Malmqvist (M), Ludvig Aspling (SD), Johan Andersson (S), Michael Anefur (KD), Ann-Christine From Utterstedt (SD), Leila Ali-Elmi (MP), Malin Danielsson (L), Ciczie Weidby (V) och Annika Strandhäll (S).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet 86 motionsyrkanden om jämställdhet och om åtgärder mot diskriminering från allmänna motionstiden 2020/21. Motionsyrkandena rör bl.a. åtgärder mot hedersrelaterat våld och förtryck, målen för jämställdhetspolitiken, jämställdhetsintegrering, åtgärder för jämställdhet och mot diskriminering i arbetslivet samt översyn av diskrimineringslagen.

Motionsyrkandena återges i bilagan.

Under beredningen av ärendet har utskottet fått information från Kommissionen för jämställda livsinkomster (A 2020:01) och Utredningen om vissa frågor i diskrimineringslagen (A 2019:03).

Utskottets överväganden

Hedersrelaterat våld och förtryck

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om åtgärder mot hedersrelaterat våld och förtryck, t.ex. om skydd och stöd för den som är utsatt och om metoder för och organisering av arbetet för att förebygga och motverka hedersrelaterat våld och förtryck. Utskottet hänvisar främst till pågående arbete.

Jämför reservation 1 (M), 2 (SD), 3 (KD) och 4 (L).

Motionerna

I kommittémotion 2020/21:3471 av Karin Enström m.fl. (M) anför motionärerna att länsstyrelsernas arbete med att förebygga och motverka hedersrelaterat våld och förtryck bör följas upp regelbundet (yrkande 2). Vidare yrkar motionärerna på att man i varje län bör identifiera kommuner som kommit längre än andra i arbetet med att förebygga och motverka hedersrelaterat våld och förtryck samt bygga upp en struktur för utvecklingsarbete och erfarenhetsutbyte (yrkande 3). Motionärerna anför även att Länsstyrelsen i Östergötlands läns nationella uppdrag att förebygga hedersrelaterat våld och förtryck bör permanentas vid denna länsstyrelse (yrkande 6).

I kommittémotion 2020/21:656 av Ebba Hermansson m.fl. (SD) lyfter motionärerna fram behovet av ett intensifierat arbete med informationsspridning riktat mot personer i utanförskapsområden präglade av hederskultur och mot personer som beviljas uppehållstillstånd i Sverige och kommer från hederskulturer (yrkande 1). Motionärerna vill även öka satsningarna på att sprida kunskap om hedersproblematikens grunder till nyckelpersoner såsom personal inom vård och omsorg, förskola, skola och fritidsverksamhet, socialtjänst, Polismyndigheten och rättsväsendet (yrkande 2). Informationsspridningen bör även enligt motionärerna nå personer som befinner sig i riskzonen för att utsättas för hedersbrott (yrkande 28). Det bör enligt motionärerna därtill införas en statlig samordning för att erbjuda alla kommuner nödvändiga verktyg för att ta fram specifika handlingsplaner mot hedersförtryck (yrkande 19). Vidare förespråkar motionärerna att stödet utökas till de delar av civilsamhället som arbetar mot hedersbrott (yrkande 29). Motionärerna tar också upp behovet av nya utredningar kopplade till hedersrelaterad brottslighet (yrkande 30). De menar även att Länsstyrelsen i Östergötlands län fortsatt och permanent bör uppdras att ansvara för arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck (yrkande 23).

Behovet av insatser mot hedersrelaterat våld och förtryck tas upp även i kommittémotion 2020/21:655 av Ebba Hermansson m.fl. (SD) yrkande 4.

Motionärerna anför bl.a. att det finns ett behov av specialistkompetens såsom särskilda hedersjourer dit utsatta kan vända sig för skydd och stöd speciellt anpassat för deras situation.

Förslag om skydd och stöd till utsatta, utökat stöd till de delar av civilsamhället som arbetar mot hedersbrott samt behovet av utredningar av hedersrelaterad brottslighet finns också i motion 2020/21:3453 av Markus Wiechel och Sara Gille (båda SD) yrkandena 1–4.

I kommittémotion 2020/21:3410 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) anser motionärerna att det bör tas fram verktyg för att nationellt kunna mäta omfattningen av hedersrelaterat våld och förtryck (yrkande 16). Motionärerna anser vidare att kunskapsstödet till kommuner bör förbättras så att kompetens och samordningsansvar för hedersrelaterade frågor kan kvalitetssäkras. (yrkande 19). Sistnämnda förslag finns också i kommittémotion 2020/21:3405 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 23.

I kommittémotion 2020/21:3274 av Juno Blom m.fl. (L) betonar motionärerna vikten av kunskap om och kartläggning av hedersrelaterat våld och förtryck (yrkande 1). Motionärerna menar att kartläggningar av problemets utbredning synliggör det hedersrelaterade våldet och förtrycket i samhället och gör det möjligt att följa utvecklingen över tid.

Motionärerna uppmärksammar vidare i samma motion hbtq-personers utsatthet för hedersrelaterat våld och förtryck (yrkande 14). De vill se en särskild studie som fördjupar kunskapen om det hedersrelaterade våldet och förtrycket och dess omfattning mot hbtq-personer och att det i alla insatser finns ett tydligt hbtq-perspektiv så att inte vissa grupper står utan hjälp.

I motion 2020/21:2762 av Ann-Sofie Alm (M) understryker motionären att det måste råda nolltolerans mot hederskultur i Sverige (yrkande 2).

I motion 2020/21:3650 av Leila Ali-Elmi och Camilla Hansén (båda MP) betonar motionärerna vikten av att fortsatt och kontinuerligt stärka arbetet mot hedersrelaterat förtryck (yrkande 3). De lyfter bl.a. fram hur viktigt det är att det finns verksamheter dit den som är utsatt kan vända sig.

I motion 2020/21:450 av Amineh Kakabaveh (-) anser motionären att hederskulturens inverkan på det svenska samhället och den svenska demokratin måste utredas på djupet (yrkande 6). Motionären pekar bl.a. på att många myndigheter inte har insett hederskulturens samhälleliga påverkan.

Utskottets ställningstagande

Hedersrelaterat våld och förtryck är ett synnerligen allvarligt samhällsproblem som orsakar stort fysiskt och psykiskt lidande för dem som drabbas. Det är enligt utskottet av yttersta vikt att Sverige motverkar detta oacceptabla våld och förtryck med alla lämpliga medel.

Det är av stor betydelse att det våldsförebyggande arbetet och stödet till våldsutsatta är långsiktigt och bedrivs under stabila förutsättningar. Utskottet vill därmed inleda med att välkomna beskedet från regeringen om att det

nationella kompetensteamet mot hedersrelaterat våld och förtryck vid Länsstyrelsen i Östergötlands län ska utvecklas och permanentas i form av ett nationellt kompetenscentrum. Utskottet noterar att Länsstyrelsen i Östergötlands län har tilldelats 30 miljoner kronor för 2021 för uppdraget att förbereda inrättandet av detta kompetenscentrum. Från 2022 tillförs 40 miljoner kronor per år. Detta innebär en välkommen och kraftfull förstärkning jämfört med tidigare. Utskottet kommer att följa arbetet vid centrumet med stort intresse.

Genom inrättandet av ett nationellt kompetenscentrum vid Länsstyrelsen i Östergötlands län får kommittémotionerna 2020/21:3471 (M) yrkande 6 och 2020/21:656 (SD) yrkande 23 anses vara tillgodosedda.

Regeringens nationella strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor 2017–2026 (skr. 2016/17:10) utgör enligt utskottet en betydelsefull långsiktig inriktning för arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck. I skrivelsen presenterades ett riktat åtgärdsprogram med en rad initiativ till insatser för perioden 2017–2020 för att uppnå strategins målsättningar. Utskottet välkomnar den avsikt som regeringen redovisat i budgetpropositionen för 2021 om att presentera ett nytt samlat åtgärdsprogram för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor samt hedersrelaterat våld och förtryck för perioden 2021–2023. Enligt regeringen kommer åtgärdsprogrammet även att omfatta insatser mot könsstympning, prostitution och människohandel samt fortsatta insatser mot sexuella övergrepp utifrån de lärdomar som dragits av metoo. Åtgärdsprogrammet kommer också att inkludera hbtq-personers utsatthet för alla typer av våld som omfattas av strategin. Utskottet ser fram emot att ta del av det nya åtgärdsprogrammet och kommer att noga följa dess genomförande.

Det är angeläget att synliggöra det hedersrelaterade våldet och förtrycket och få bättre kunskap om omfattningen och utbredningen. Förslag om att kartlägga omfattningen finns i kommittémotionerna 2020/21:656 (SD) yrkande 30, 2020/21:3410 (KD) yrkande 16 och 2020/21:3274 (L) yrkandena 1 och 14 och i den enskilda motionen 2020/21:3453 (SD) yrkande 4. Som utskottet framförde vid beredningen av motsvarande förslag förra året (se bet. 2019/20:AU7) pågår arbete på flera olika håll för att öka kunskaperna om hedersrelaterat våld och förtryck, men det saknas tillräckligt underlag för att man ska kunna bedöma omfattningen på ett tillförlitligt sätt över tid. Utskottet noterar och välkomnar detta år att regeringen i sin uppdragsbeskrivning för inrättandet av det nationella kompetenscentrumet mot hedersrelaterat våld och förtryck anger att det ska höra till centrumets uppgifter att bl.a. regelbundet undersöka omfattningen av hedersvåld i Sverige samt utvecklingen av samhällets insatser på området (A2020/02708/JÅM). Utskottet noterar också att regeringen nyligen har beslutat att stödja Stiftelsen Allmänna Barnhusets arbete med att förbereda en ny nationell kartläggning av våld mot barn. Kartläggningen innehåller frågor om allvarliga begränsningar i ungas liv, t.ex. av möjligheten att själv välja sin framtida partner. Studien ska färdigställas och publiceras under 2022.

Utskottet ser särskilt fram emot att ta del av det nationella kompetenscentrumets arbete och förutsätter att regeringen noga kommer att följa dess undersökningar av förekomsten och utbredningen av hedersrelaterat våld och förtryck. Utskottet vill samtidigt betona att behovet av att agera mot detta allvarliga samhällsproblem är tydligt även utifrån befintliga kunskaper om omfattningen. Med det anförda anser utskottet inte att det i nuläget finns behov att rikta ett tillkännagivande till regeringen med anledning av något av de motionsyrkanden som tar sikte på behovet av fördjupade kunskaper när det gäller omfattningen av hedersrelaterat våld och förtryck.

Ett antal förslag, bl.a. kommittémotionerna 2020/21:3471 (M) yrkandena 2 och 3, 2020/21:656 (SD) yrkande 19 och 2020/21:3410 (KD) yrkande 19, berör olika aspekter av organiseringen av arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck. Bland annat talas om vikten av förbättrat kunskapsstöd till kommunerna och om behovet av en struktur för utvecklingsarbete och erfarenhetsutbyte. Liknande förslag har behandlats av utskottet tidigare, senast i betänkande 2019/20:AU7. Utskottet vill, liksom tidigare år, framhålla det uppdrag som länsstyrelserna har att inom sina respektive län stödja genomförande och uppföljning av regeringens nationella strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Länsstyrelserna har länge haft i uppdrag att bekämpa mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck, och utskottet ser positivt på att regeringen nu ytterligare stärker detta arbete genom att fr.o.m. 2021 tilldela länsstyrelserna permanenta medel på 100 miljoner kronor per år.

Länsstyrelserna ska enligt sina uppdrag bl.a. inom sina län bistå kommuner och regioner genom kunskaps- och metodstöd, utveckla regionala strategier och handlingsplaner, främja samverkan inom länet, utveckla det våldsförebyggande arbetet samt inom länet följa och analysera utvecklingen av insatser inom den nationella strategin. I arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck ska samverkan ske med det nationella kompetenscentrum mot hedersrelaterat våld och förtryck som inrättas vid Länsstyrelsen i Östergötlands län. I uppdraget ingår därtill att på några platser i landet stödja utvecklingen av regionala resurscentrum där man samlar insatser för barn och vuxna som är utsatta, eller riskerar att utsättas, för hedersrelaterat våld och förtryck.

Utskottet vill i sammanhanget också uppmärksamma den särskilda kvinnofridssatsning som Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) genomför 2021–2023. Syftet är att stödja kommuner och regioner att utveckla arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck, mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. Kvinnofridssatsningen finansieras med medel från staten och är en fortsättning på den satsning för starkt jämställdhet och kvinnofrid som genomfördes efter överenskommelse med regeringen 2018–2020. Arbetet har sin utgångspunkt i de jämställdhetspolitiska delmålen och den nationella strategin för att förebygga mäns våld mot kvinnor. Under 2021–2023 har satsningen särskilt fokus på att motverka hedersrelaterat våld. Utskottet noterar att SKR som en del av satsningen kommer att ge fortsatt stöd till socialtjänst, hälso- och sjukvård, skola och förskola samt till arbetsgivare i kommuner och

regioner med syftet att stärka arbetet mot hedersrelaterat våld, våld i nära relationer och mäns våld mot kvinnor.

Vidare noterar utskottet det uppdrag som Statskontoret haft om att följa upp och analysera centrala myndigheters arbete med den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor inklusive hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel (A2020/00238/JÄM). Uppdraget som syftat till att ge regeringen underlag för utvecklad styrning på området har nyligen redovisats till regeringen i rapporten Mäns våld mot kvinnor. En analys av myndigheternas arbete med den nationella strategin (2021:3). Sammantaget bedömer Statskontoret att den nationella strategin och de regeringsuppdrag som myndigheterna fått inom området har bidragit till att myndigheterna är mer aktiva och samverkar i större utsträckning. Statskontoret bedömer samtidigt att det finns utrymme att förbättra arbetet och samverkan ytterligare, och lämnar bl.a. förslag på hur myndigheter kan samverka mer konkret och hur roller och ansvar kan förtydligas.

Mot bakgrund av de omfattande insatser som redan görs på flera olika håll för att samordna och utveckla arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck anser utskottet inte att det är nödvändigt att rikta något tillkännagivande till regeringen när det gäller organiseringen av arbetet.

Som regeringen lyfter fram i budgetpropositionen för 2021 är kunskaps- och höjande åtgärder betydelsefulla i arbetet med att bekämpa mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck. Det är viktigt att säkerställa att berörda yrkesgrupper har tillräcklig kompetens och det är med gillande som utskottet noterar att regeringen framhåller detta som ett angeläget utvecklingsområde. En stärkt kompetens och ett välfungerande samarbete mellan ansvariga myndigheter är enligt utskottet centralt för att förebygga och bekämpa hedersrelaterat våld och förtryck och för att de som utsätts ska få det skydd och stöd de har rätt till. Utskottet noterar och välkomnar att regeringen har beslutat ett antal utbildningsuppdrag inför 2021. Som exempel kan nämnas att Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor har tilldelats medel för att genomföra informationsinsatser rörande hedersrelaterat våld och förtryck, hälsa och jämställdhet, inklusive prostitution och människohandel. Informationen ska riktas till yrkesverksamma och andra vuxna som möter unga nyanlända och unga asylsökande i sitt arbete eller inom ideella engagemang.

Vidare vill utskottet lyfta fram det regeringsuppdrag som Socialstyrelsen har att fördela utvecklingsmedel och ge kompetensstöd för arbete mot våld i nära relationer m.m. (S2020/01591). Enligt uppdraget har Socialstyrelsen att under 2020–2022 fördela medel för att utveckla socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens arbete mot våld i nära relationer, sexuellt våld, hedersrelaterat våld och förtryck samt för att stödja arbete med vuxna och barn i prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Tillsammans med andra myndigheter ska Socialstyrelsen även tillhandahålla och kvalitetssäkra kunskaps- och metodstöd, s.k. kompetensstöd, på området.

Utskottet ser med det anförda inte behov av att riksdagen riktar något uttalande till regeringen när det gäller kunskaphöjande åtgärder såsom förespråkas i bl.a. kommittémotion 2020/21:656 (SD) yrkande 2.

I bl.a. kommittémotion 2020/21:656 (SD) yrkandena 1 och 28 förespråkas ett intensifierat arbete med informationsspridning dels riktat bl.a. till personer som beviljas uppehållstillstånd i Sverige och som kommer från hederskulturer, dels till personer som befinner sig i riskzonen för att utsättas för hedersbrott. Med hänvisning till det betydande och gedigna arbete som sker för att förebygga och motverka hedersrelaterat våld ser utskottet inte heller här skäl för något uttalande från riksdagens sida.

Vidare när det gäller behovet av skydd och stöd till utsatta, vilket tas upp dels i kommittémotionerna 2020/21:655 (SD) yrkande 4, 2020/21:656 (SD) yrkande 29 och 2020/21:3274 (L) yrkande 14, dels i de enskilda motionerna 2020/21:3453 (SD) yrkandena 1–3 och 2020/21:3650 (MP) yrkande 3, vill utskottet inleda med att välkomna regeringens fortsatta stöd till civilsamhällets arbete mot mäns våld mot kvinnor och mot hedersrelaterat våld och förtryck. Utskottet noterar att Socialstyrelsen i budgetpropositionen för 2021 tilldelats 100 miljoner kronor att fördela som statsbidrag till lokala kvinno- och tjejjourer, drygt 23 miljoner kronor till riksorganisationer som verkar mot våld mot kvinnor och barn och 2 miljoner kronor till hbtq-brottsoffer för våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck. Detta är enligt utskottet en kraftfull satsning för att möta behovet av skydd och stöd.

Utskottet uppmärksammar i sammanhanget även den översyn som nyligen har gjorts genom departementspromemorian Ny modell för statsbidrag till vissa ideella organisationer inom brottsofferområdet (Ds 2019:7). I promemorian redovisas förslag för att skapa långsiktiga ekonomiska förutsättningar för kvinno- och tjejjourer och vissa andra ideella organisationer inom brottsofferområdet. Därtill lämnas förslag som syftar till att det offentliga ansvar för brottsofferstöd inte ska undergrävas. Promemorian har varit föremål för remissbehandling och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Det kan vidare konstateras att de särskilda omständigheter som råder med anledning av utbrottet av covid-19 har ökat och förändrat stödbehovet. Utskottet noterar här det uppdrag som Jämställdhetsmyndigheten haft under 2020 att skyndsamt ta fram arbetssätt för hur kommunerna kan sprida information om våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck och hur kontakt kan tas med våldsutsatta. Utskottet välkomnar också att extra medel har tillskjutits till ideella organisationers arbete för att möta ökad utsatthet med anledning av utbrottet av covid-19.

Vidare uppmärksammar utskottet lagrådsremissen Förebyggande av våld i nära relationer som regeringen beslutade i början av mars 2021. Regeringen föreslår bl.a. ett ökat ansvar för kommunerna när det kommer till personer som utövar våld och att sekretess i relation till Polismyndigheten ska kunna brytas för att förebygga allvarliga brott i nära relationer. Med förslaget genomförs viktiga förstärkningar av arbetet med att förebygga våld i nära relationer.

Förslaget avses också ge ett förbättrat skydd för våldsutsatta och personer som riskerar att utsättas för våld.

Som lyfts fram i kommittémotionen 2020/21:3274 (L) är det viktigt med ett tydligt hbtq-perspektiv i alla insatser mot hedersrelaterat våld och förtryck så att ingen lämnas utan hjälp. Som utskottet uppmärksammat ovan avser regeringen att presentera ett nytt samlat åtgärdsprogram för det fortsatta genomförandet av den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor samt hedersrelaterat våld och förtryck för perioden 2021–2023. Åtgärdsprogrammet kommer att inkludera hbtqi-personers utsatthet för alla typer av våld som omfattas av strategin. Vidare uppmärksammar utskottet den handlingsplan för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter som regeringen nyligen presenterat i vilken regeringen tydligt lyfter fram hbtqi-personers utsatthet för hedersrelaterat våld och förtryck. Utskottet välkomnar det tydliga fokus som regeringen har på att stärka situationen för hbtqi-personer.

Utskottet kan med det anförda konstatera att skydd och stöd till våldsutsatta och personer som riskerar att bli utsatta för våld är en fråga som har hög prioritet för regeringen. Utskottet ser inte att ett uttalande från riksdagens sida med anledning av ovan nämnda motioner skulle bidra med något till det arbete som redan sker för att förbättra skyddet för våldsutsatta och personer som riskerar att utsättas för våld.

Det viktiga och omfattande arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck som sker inom ramen för det straffrättsliga arbetet bör också framhållas. Bland annat har flera straffskärpningar genomförts på senare tid. Den 1 juli 2020 trädde ett antal nya bestämmelser i kraft som syftar till att bekämpa hedersrelaterad brottslighet (prop. 2019/20:131 Ökat skydd mot hedersrelaterad brottslighet). Skärpningarna omfattade en straffbestämmelse om barnäktenskap, en särskild straffskärpningsgrund för brott med hedersmotiv, samt ett straffsanktionerat utreseförbud för barn som riskerar att föras utomlands för att ingå äktenskap eller könsstympas och, med anledning av det, utökade möjligheter att omhänderta och spärra pass enligt passlagen. Dessa bestämmelser kompletterar annan viktig lagstiftning som har tillkommit de senaste åren, inte minst lagen mot äktenskapstvång.

Utskottet noterar vidare att Hedersbrottsutredningen i oktober 2020 avslutade sitt uppdrag genom att överlämna betänkandet Ett särskilt hedersbrott (SOU 2020:57) till regeringen. Utredningen föreslår bl.a. att det införs ett särskilt hedersbrott och att straffet för överträdelse av kontaktförbud skärps. Betänkandet har remissbehandlats och utredningens förslag bereds nu inom Regeringskansliet.

Det är centralt att den tydligare och skarpere lagstiftningen som antagits för att förhindra hedersrelaterat våld och förtryck får genomslag i praktiken. Utskottet noterar i detta sammanhang särskilt det uppdrag som regeringen i december 2020 gav till Nationella kompetensteamet mot hedersrelaterat våld och förtryck vid Länsstyrelsen i Östergötlands län, Brottsoffermyndigheten,

Linköpings universitet (Barnafriid – Nationellt kunskapscentrum), Polismyndigheten, Socialstyrelsen och Åklagarmyndigheten att 2021–2022 gemensamt genomföra insatser för att främja tillämpningen av de nya bestämmelserna mot hedersrelaterad brottslighet.

Värt att nämna i sammanhanget är även regeringens besked om att den inom kort kommer att ge en särskild utredare i uppdrag att ta fram en nationell strategi mot våld mot barn, inklusive hedersrelaterat våld och förtryck. Strategin ska enligt uppgift från regeringen anlägga ett helhetsperspektiv och möjliggöra en sammanhållen politik, bl.a. genom att tydliggöra olika aktörers ansvar, identifiera brister och föreslå insatser för att förebygga att barn utsätts och stärka förmågan att stödja dem som utsatts.

Utskottet kan sammantaget konstatera att arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck är en högt prioriterad fråga för regeringen och att det bedrivs ett aktivt arbete som i stora delar ligger i linje med de förslag som lyfts fram i motionerna i detta avsnitt. Utskottet kan med det anförda inte se att det finns behov för riksdagen att rikta något tillkännagivande till regeringen på området i enlighet med något av de väckta motionsförslagen. Samtliga motionsyrkanden i avsnittet avstyrks därmed.

Nationellt centrum för kvinnofriid

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om verksamheten vid Nationellt centrum för kvinnofriid (NCK). Utskottet hänvisar bl.a. till det stöd som NCK ges och till den samverkan som sker mellan NCK och Jämställdhetsmyndigheten.

Jämför reservation 5 (M), 6 (SD) och 7 (C) samt särskilt yttrande 1 (KD).

Motionerna

I kommittémotion 2020/21:3471 av Karin Enström m.fl. (M) anser motionärerna att verksamheten vid Nationellt centrum för kvinnofriid återigen ska bedrivas fullskaligt och utan avbrott vid Uppsala universitet (yrkande 7). Motionärerna vill värna denna verksamhet och betonar att förutom omfattande utbildningsverksamhet och en myndighetstäckande kunskapsbank finns vid verksamhetens kliniska enhet såväl Kvinnofridsmottagningen som Sveriges största nationella stödtelefon Kvinnofridslinjen.

I kommittémotion 2020/21:657 av Ebba Hermansson m.fl. (SD) anser motionärerna att regeringen bör se över möjligheterna till utökad stöd till verksamheten vid Nationellt centrum för kvinnofriid i Uppsala (yrkande 14).

I kommittémotion 2020/21:3283 av Alireza Akhondi m.fl. (C) anser motionärerna att Nationellt centrum för kvinnofriid i Uppsala bör få långsiktiga

förutsättningar och återfå sitt nationella uppdrag som kunskaps- och resurscentrum (yrkande 3).

Utskottets ställningstagande

Liksom vid tidigare behandling av frågor om Nationellt centrum för kvinnofrid, se bl.a. betänkande 2019/20:AU7, vill utskottet påminna om att Jämställdhetsmyndigheten enligt sin instruktion är förvaltningsmyndighet för frågor som rör jämställdhetspolitiken. Myndigheten har bl.a. i uppgift att följa och analysera utvecklingen mot de jämställdhetspolitiska målen, främja samordningen av jämställdhetspolitiska insatser samt inom sitt ansvarsområde samla och sprida kunskap baserad på forskning och beprövad erfarenhet och verka för en kunskapsbaserad praktik. Myndigheten ska också främja utvecklingen av förebyggande insatser mot mäns våld mot kvinnor. Det innebär att Jämställdhetsmyndigheten är den huvudsakliga myndigheten för kunskapsutveckling och kunskapsspridning om frågor som rör de jämställdhetspolitiska målen, även delmålet om att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Det kunskapsuppdrag som tidigare låg på Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK) vid Uppsala universitet har därför permanent överförs till Jämställdhetsmyndigheten. Utskottet står fast vid sitt tidigare ställningstagande om att denna ordning är rimlig och lämplig.

Som utskottet understrukt tidigare är NCK en viktig resurs i arbetet med att genomföra den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor som började gälla den 1 januari 2017 (skr. 2016/17:10). Det är således välkommet att NCK är en av de aktörer som Jämställdhetsmyndigheten ska samverka med vid genomförandet av utbildningsinsatser till universitet och högskolor om mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck. Tillika välkomnar utskottet att minst 4 miljoner kronor av de medel som Jämställdhetsmyndigheten fått enligt budgetpropositionen för 2021 ska gå till Uppsala universitet (NCK) och övriga relevanta universitet och högskolor.

Som nämnts i föregående avsnitt har Socialstyrelsen i uppdrag att i samverkan med andra aktörer, bl.a. NCK, tillhandahålla kompetensstöd för socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens arbete mot våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck m.m. Utskottet noterar att regeringen nyligen har beslutat om särskilda stimulansmedel för Socialstyrelsen att inom ramen för detta uppdrag fördela till bl.a. NCK.

Utskottet noterar vidare att NCK när det gäller den kliniska delen har ett fortsatt uppdrag att bl.a. driva den nationella stödtelefonen för våldsutsatta, Kvinnofridslinjen. Linjen riktar sig till alla målgrupper som omfattas av regeringens nationella strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Utskottet uppmärksammar att NCK i budgetpropositionen för 2021 tilldelades 10 miljoner kronor för att stärka och utveckla arbetet med den nationella stödtelefonen för våldsutsatta.

Därtill noterar utskottet att NCK tilldelats ytterligare 10 miljoner kronor genom en extra ändringsbudget för 2021 som lades fram av regeringen i januari 2021 (prop. 2020/21:84, bet. 2020/21:FiU43, rskr. 2020/21:205). Som regeringen anför i propositionen kan den isolering som våldsutsatta kan befinna sig i med anledning av covid-19 göra det svårare än vanligt att hitta en möjlighet att söka stöd. Det är därför särskilt angeläget att den som kontaktar stödtelefonen snabbt kan få svar. Utskottet välkomnar det nämnda tillskottet till NCK.

Även i år vill utskottet understryka hur viktigt det är att Jämställdhetsmyndigheten fortsätter att samverka med NCK och övriga aktörer som bedriver verksamhet med bäring på jämställdhetspolitiken när det gäller genomförandet av den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor.

Med det ovan anförda avstyrker utskottet samtliga motionsyrkanden i avsnittet.

Jämställdhetspolitikens mål och jämställdhetsintegrering m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden bl.a. om målen för jämställdhetspolitiken och om jämställdhetsintegrering. Utskottet hänvisar främst till pågående arbete.

Jämför reservation 8 (SD), 9 (C) och 10 (L) samt särskilt yttrande 2 (M) och 3 (KD).

Motionerna

I kommittémotion 2020/21:655 av Ebba Hermansson m.fl. (SD) invänder motionärerna mot föreställningen att jämställdhet nås först då en jämn könsfördelning genomsyrar hela samhället. Att män och kvinnor fördelar sig olika på olika områden behöver enligt motionärerna inte vara något negativt, och de anser därför att de jämställdhetspolitiska målen behöver formuleras om (yrkande 1).

I kommittémotion 2020/21:657 av Ebba Hermansson m.fl. (SD) förordar motionärerna att en nollvision för kvinnovåld ska införas (yrkande 1). Enligt motionärerna skulle en nollvision som uttalat mål ännu tydligare visa på frågans seriositet och bidra till arbetet med att fortsatt ligga i framkant när det kommer till jämställdhet.

I kommittémotion 2020/21:3283 av Alireza Akhondi m.fl. (C) anser motionärerna att det behövs en genomgripande utredning som behandlar och belyser statens, näringslivets, samhällets och individens totala kostnader för ojämställdhet relaterade till de mål för jämställdhetspolitiken som riksdagen har

antagit (yrkande 1). De anser även att arbetet med jämställdhetsintegrering, könsuppdelad statistik och jämställdhetsbudgetering bör stärkas och att alla myndigheter bör få jämställdhetsdirektiv (yrkande 2). Vidare förordar motionärerna att Jämställdhetsmyndigheten bör ges i uppdrag att samla berörda parter för att motverka ojämställdhet på arbetsmarknaden (yrkande 11). Motionärerna understryker i sammanhanget vikten av att Jämställdhetsmyndighetens uppdrag är tydligt formulerat och avgränsat och att myndigheten inte konkurrerar ut andra viktiga aktörer på jämställdhetsområdet.

I kommittémotion 2020/21:3258 av Gulan Avci m.fl. (L) uttrycker motionärerna att jämställdhetsintegrering även fortsättningsvis bör vara den bärande strategin i jämställdhetspolitiken (yrkande 1). Inom offentligt finansierad verksamhet handlar det bl.a. om att kvalitetssäkra vård, omsorg och utbildning utifrån jämställdhetsperspektiv, så att kvinnor och män får lika tillgång till resurser och service.

I motion 2020/21:1460 av Olle Thorell m.fl. (S) anser motionärerna att det bör införas en nollvision för mäns våld mot kvinnor. Motionärerna betonar bl.a. vikten av att lägga mer fokus på det förebyggande och attitydförändrande arbetet. Det uttryckliga syftet med nollvisionen bör vara att höja den generella kunskapsnivån och samla samhällets samtliga sektorer i en kraftfull motattack.

I motion 2020/21:1218 av Jan Ericson och Lars Beckman (båda M) anser motionärerna att en viktig prioritering för att säkra välfärd och samhällsservice är att minska antalet myndigheter och bl.a. avveckla sådana som tillkommit främst av politiska skäl utan närmare analys av behovet. Jämställdhetsmyndigheten har enligt motionärerna tillkommit utan sådan analys och bör därför avvecklas.

I motion 2020/21:1724 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M) anför motionärerna att regeringen i varje regleringsbrev till samtliga myndigheter och verk bör ange att jämställdhet är en prioriterad fråga som ska genomsyra organisationerna samt att de ska arbeta för att löneskillnader och uppenbara strukturskillnader suddas ut.

I motion 2020/21:1799 av Betty Malmberg (M) anser motionären att det är viktigt att öka kvinnors företagande och menar att det snarast bör ske en utvärdering av det jämställdhetspolitiska delmål som lyder ”kvinnor och män ska ha samma möjligheter att starta och driva företag som kan växa och generera inkomst” (yrkande 3).

I motion 2020/21:3221 av Fredrik Schulte (M) anser motionären att det behöver tydliggöras att målen för jämställdhet och jämlikhet tar sikte på likvärdiga möjligheter, inte likvärdigt utfall (yrkande 1). De jämställdhetspolitiska målen bör enligt motionären ändras så att det klart framgår att det är en s.k. proceduriell jämställdhetssyn som förordas, dvs. att fokus ligger på lika möjligheter (yrkande 2).

I motion 2020/21:601 av Josef Fransson (SD) anser motionären att Jämställdhetsmyndigheten bör läggas ned (yrkande 8).

Utskottets ställningstagande

Det övergripande målet för svensk jämställdhetspolitik är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Utifrån detta mål har regeringen fastställt sex delmål som vägleder regeringens politik: jämn fördelning av makt och inflytande, ekonomisk jämställdhet, jämställd utbildning, jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet, jämställd hälsa och att mäns våld mot kvinnor ska upphöra.

I ett flertal motioner framförs förslag som gäller de jämställdhetspolitiska målen. I kommittémotion 2020/21:655 (SD) yrkande 1 föreslås att målen bör formuleras om utifrån en uppfattning om att jämställdhetspolitiken inte bör bygga på förväntningar eller mål om en viss fördelning. Utskottet har ingen förståelse för denna uppfattning utan anser, liksom vid tidigare behandling av motsvarande förslag, att det övergripande målet för jämställdhetspolitiken är välformulerat och i allra högsta grad relevant. Att det ska råda en jämn fördelning av makt och inflytande mellan kvinnor och män måste vara en övergripande samhällelig målsättning, och utskottet tar därmed bestämt avstånd från motionärernas förslag att formulera om målen för jämställdhetspolitiken. Inte heller ser utskottet att det finns anledning att tillmötesgå den enskilda motionen 2020/21:3221 (M) i vilken förespråkas en omformulering av målen för jämställdhetspolitiken så att de endast syftar till att uppnå jämlika och jämställda förutsättningar. Det finns naturligtvis ett värde i att målen utöver att syfta till att uppnå jämställda förutsättningar, kan syfta till ett jämställt resultat eller tillstånd.

I kommittémotion 2020/21:657 (SD) yrkande 1 och den enskilda motionen 2020/21:1460 (S) finns förslag om att en nollvision för mäns våld mot kvinnor ska införas. Utskottet konstaterar att detta ligger väl i linje med det befintliga jämställdhetspolitiska delmålet om att mäns våld mot kvinnor ska upphöra och förslagen får därmed anses vara tillgodosedda. Utskottet vill understryka vikten av detta delmål och de åtgärder som regeringen arbetar med för att bidra till att målet nås.

När det gäller det som efterfrågas i den enskilda motionen 2020/21:1799 (M) yrkande 3 om en utvärdering av det jämställdhetspolitiska delmålet om ekonomisk jämställdhet konstaterar utskottet att Jämställdhetsmyndigheten i sitt regleringsbrev för 2021 har fått i uppdrag att genomföra en uppföljning av utvecklingen i förhållande till just detta delmål. Uppdraget ska redovisas senast den 31 januari 2022. Det aktuella yrkandet får därmed anses vara tillgodosett.

Vikten av jämställdhetsintegrering som ett verktyg i arbetet med att nå de jämställdhetspolitiska målen lyfts fram i flera motioner. I kommittémotion 2020/21:3258 (L) yrkande 1 framhålls att jämställdhetsintegrering även fortsättningsvis bör vara den bärande strategin i jämställdhetspolitiken. Att arbetet med jämställdhetsintegrering bör stärkas framförs också i kommittémotion 2020/21:3283 (C) yrkande 2. Utskottet delar fullt ut uppfattningen om vikten av att arbeta med jämställdhetsintegrering och kan konstatera att jämställdhetsintegrering, i kombination med särskilda jämställdhetsåtgärder,

sedan länge varit och fortfarande är regeringens huvudsakliga strategi för att uppnå de jämställdhetspolitiska målen.

Vidare när det gäller jämställdhetsintegrering noterar utskottet den bedömning som regeringen gör i resultatredovisningen i budgetpropositionen för 2021 om att arbetet med jämställdhetsintegrering under föregående år låg på en relativt stabil och hög nivå. Som regeringen vidare framhåller är jämställdhetsintegrering ett arbete som behöver bedrivas och utvecklas kontinuerligt.

Utskottet välkomnar mot denna bakgrund att regeringen fortsätter utvecklingsprogrammet Jämställdhetsintegrering i myndigheter (JiM) som har bedrivits sedan 2013. Programmet har hittills resulterat i att flera av de deltagande myndigheterna har förändrat sitt sätt att arbeta och därmed bidragit till ökad jämställdhet för sina målgrupper. Under 2020–2025 har 53 myndigheter och Folkbildningsrådet JiM-uppdrag. Utskottet noterar också att Jämställdhetsmyndigheten har fått ett fortsatt uppdrag att stödja deltagande myndigheters arbete i JiM.

Vidare uppmärksammar utskottet de uppdrag som regeringen, i syfte att ytterligare höja ambitionen med jämställdhetsintegrering, har gett till ett antal statliga myndigheter om att utarbeta en modell för systematiskt erfarenhetsutbyte inom jämställdhetsintegrering. Modellen kallas JiM plus och målet är att genom tätare samarbete mellan myndigheter med liknande kärnverksamhet utveckla arbetet med jämställdhetsintegrering. Även här samordnas och stöds arbetet av Jämställdhetsmyndigheten. Utskottet välkomnar denna förstärkning och ambitionshöjning i arbetet med jämställdhetsintegrering i staten. Det är med stort intresse som utskottet följer arbetet på området.

Med det anförda kan konstateras att jämställdhetsintegrering utgör den bärande strategin för regeringen i jämställdhetspolitiken och att arbetet med jämställdhetsintegrering stärks kontinuerligt. Utskottet ser därför inte att det finns behov av att rikta något uttalande till regeringen med anledning av ovan nämnda motioner. Utskottet bedömer inte heller att ett tillkännagivande enligt vad som efterfrågas i den enskilda motionen 2020/21:1724 (M) om att rikta jämställdhetsdirektiv till myndigheterna är påkallat med hänvisning till det pågående arbete som beskrivits ovan.

I det ovan nämnda yrkandet i kommittémotion 2020/21:3283 (C) tas även upp att arbetet med jämställdhetsbudgetering bör stärkas. När det gäller frågan om användningen av jämställdhetsbudgetering, dvs. hur jämställdhetsintegreringen tillämpas i budgetprocessen, noterar utskottet det utvecklingsarbete som sedan ett antal år pågår inom Regeringskansliet för en stärkt tillämpning av jämställdhetsbudgetering. I Regeringskansliet finns tydliga riktlinjer för jämställdhetsperspektiv i centrala arbetsprocesser, exempelvis i budgetarbetet och myndighetsstyrningen. Utskottet ser därmed inte behov av något uttalande från riksdagens sida i frågan.

Utskottet vill vidare uppmärksamma det arbete som sedan förra året bedrivs av Kommissionen för jämställda livsinkomster (A 2020:01). Kommissionen har som övergripande uppdrag att lämna förslag som syftar till att långsiktigt

öka den ekonomiska jämställdheten mellan kvinnor och män. Utskottet noterar att flera av de frågor som tas upp i motionerna i detta avsnitt kommer att bli belysta och föremål för överväganden inom ramen för kommissionens arbete. Det gäller bl.a. det som tas upp i kommittémotionen 2020/21:3283 (C) yrkandena 1 och 2 om kostnader för ojämställdhet och arbetet med könsuppdelad statistik. I fråga om just arbetet med könsuppdelad statistik noterar utskottet att denna fråga diskuteras av kommissionen i den delredovisning som den lämnade till regeringen i januari 2021. Kommissionen anför bl.a. att den i sin fördjupade kartläggning av vissa myndigheter sett flera brister i den könsuppdelade statistiken som försvårar jämställdhetsanalyser. Utskottet anser emellertid att kommissionens fortsatta arbete bör avvaktas innan det är läge att överväga eventuella åtgärder på området. Kommissionen ska slutredovisa sitt uppdrag senast den 20 december 2021.

När det gäller de enskilda motionerna 2020/21:1218 (M) och 2020/21:601 (SD) yrkande 8 i vilka förespråkas att Jämställdhetsmyndigheten ska läggas ned, delar utskottet inte denna kritiska inställning till myndigheten. Utskottets uppfattning är fortfarande att Jämställdhetsmyndigheten bidrar till en strategisk, sammanhållen och hållbar styrning och ett effektivt genomförande av jämställdhetspolitiken.

I kommittémotion 2020/21:3283 (C) yrkande 11 lämnas förslag om att Jämställdhetsmyndigheten bör ges i uppdrag att samla berörda parter för att motverka ojämställdhet på arbetsmarknaden. I motionen tas bl.a. upp att det är viktigt att Jämställdhetsmyndigheten inte konkurrerar ut andra viktiga aktörer på jämställdhetsområdet. Utskottet delar visserligen den uppfattningen men ser inte att det finns en sådan risk och vill hänvisa till att Jämställdhetsmyndigheten enligt sin instruktion har att just främja samordningen av jämställdhetspolitiska insatser.

Med hänvisning till pågående arbete och till det som i övrigt anförts ovan ser utskottet sammanfattningsvis inte att det finns skäl för riksdagen att rikta något tillkännagivande till regeringen med anledning av de motionsyrkanden som behandlas i detta avsnitt. Samtliga motionsyrkanden avstyrks därmed.

Jämställda löner

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. åtgärder för att uppnå jämställda löner. Utskottet hänvisar främst till pågående arbete.

Jämför reservation 11 (L) och särskilt yttrande 4 (C) och 5 (KD).

Motionerna

I kommittémotion 2020/21:3283 av Alireza Akhondi m.fl. (C) anser motionärerna att det bör vidtas kraftfulla åtgärder för att uppnå jämställda löner (yrkande 6). De förespråkar bl.a. att det tillsätts en utredning med uppdrag att

lämna konkreta förslag på hur löneskillnaderna på svensk arbetsmarknad kan raderas ut.

I kommittémotion 2020/21:3410 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) anser motionärerna att diskrimineringslagens krav på lönekartläggning bör utredas och förändras i enlighet med Riksrevisionens utvärdering i granskningsrapporten RiR 2019:16 (yrkande 3). Regelverket bör enligt motionärerna förändras för att bättre anpassas till arbetsgivare av olika slag.

Vidare i samma motion anser motionärerna att Medlingsinstitutet bör få i uppdrag att följa utvecklingen av löneskillnaderna mellan kvinnor och män på arbetsgivarnivå (yrkande 4).

I kommittémotion 2020/21:3258 av Gulan Avci m.fl. (L) framhåller motionärerna den ofrivilliga deltiden som ett centralt jämställdhetsproblem då den påverkar framför allt kvinnors löner och pensioner. Motionärerna anser att det krävs ytterligare åtgärder från kommuner och regioner för att motverka den ofrivilliga deltiden i kvinnodominerade yrken, t.ex. regelbundna undersökningar av om medarbetarna är nöjda med sin anställningsgrad (yrkande 2).

I kommittémotion 2020/21:2696 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) anför motionärerna att det krävs att den offentliga sektorns verksamheter går före och står upp för jämställda löner, rätt till heltid och möjlighet till deltid. Motionärerna vill att offentliga arbetsgivare, dvs. stat, kommuner och regioner, tar ansvar och vidtar åtgärder för att minska löneskillnaderna mellan kvinnor och män (yrkande 1). Motionärerna anser vidare att Medlingsinstitutet bör ges i uppdrag att verka för jämställda löner (yrkande 2).

I motion 2020/21:2443 av Marlene Burwick (S) menar motionären att det behövs progressiva åtgärder för att få bort strukturella löneskillnader på grund av kön, och anser att man bör överväga att införa en jämställdhetscertifiering som företag och myndigheter kan erhålla om de kan visa att de ger kvinnor och män lika mycket betalt för samma arbete.

I motion 2020/21:1146 av Jan Ericson (M) föreslår motionären med hänvisning till att diskrimineringslagens krav på lönekartläggning tar stora resurser i anspråk men sällan ger önskad effekt att kravet ska avskaffas.

Utskottets ställningstagande

Det övergripande målet för den svenska jämställdhetspolitiken är som framgått ovan att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Regeringen har därtill fastställt sex delmål, varav delmål två behandlar ekonomisk jämställdhet mellan kvinnor och män. Målet anger att kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut. Kvinnor och män ska ha samma möjligheter och förutsättningar i fråga om såväl anställnings-, löne- och andra arbetsvillkor som utvecklingsmöjligheter i arbetet. Kvinnor och män ska också ha samma möjligheter att starta och driva företag som kan växa och generera en inkomst.

Trots ett mångårigt arbete för att främja jämställdhet mellan kvinnor och män är samhället långt ifrån jämställt, och målet om ekonomisk jämställdhet är fortfarande inte uppnått. Som tas upp i de olika motionsyrkandena i detta avsnitt krävs ytterligare åtgärder för att främja jämställda löner.

Utskottet vill inleda med att hänvisa till det arbete som bedrivs av Kommissionen för jämställda livsinkomster (A 2020:01). Som framgått ovan har kommissionen sedan mars 2020 regeringens uppdrag att lämna förslag som syftar till att långsiktigt öka den ekonomiska jämställdheten mellan kvinnor och män. Kommissionen ska främst lämna förslag på åtgärder som bidrar till att främja jämställda löner, jämställda livsinkomster, en jämställd fördelning av det offentliga stödåtgärder till kvinnor och män samt jämställda arbetsplatser. Den ska också aktivt förmedla kunskap på området och föra samhällsdialog om denna. Kommissionen ska slutredovisa sitt arbete senast den 20 december 2021. Utskottet anser att detta uppdrag ligger i linje med det som föreslås i kommittémotion 2020/21:3283 (C) yrkande 6 om att tillsätta en utredning med uppdrag att lämna konkreta förslag på hur löneskillnaderna på svensk arbetsmarknad kan raderas ut.

När det gäller lönekartläggningar som verktyg för att främja jämställda löner konstaterar utskottet att det i uppdraget till Kommissionen för jämställda livsinkomster ligger att kartlägga behovet av statistik över löneskillnader mellan kvinnor och män på arbetsgivarnivå eller annan lämplig nivå och analysera hur löneskillnader mellan kvinnor och män på arbetsgivarnivå eller att annan lämplig nivå kan följas över tid samt väga nyttan av sådan statistik mot eventuell administrativ börda för arbetsgivare. Detta arbete med att undersöka diskrimineringslagens regler om aktiva åtgärder inklusive lönekartläggning ligger i linje med det som efterfrågas i kommittémotion 2020/21:3410 (KD) yrkande 3. Utskottet noterar i sammanhanget även att Utredningen om vissa frågor i diskrimineringslagen i sitt delbetänkande (SOU 2020:79) föreslår att det ska bli möjligt för Diskrimineringsombudsmannen att meddela föreskrifter som gäller reglerna om aktiva åtgärder i diskrimineringslagen inom arbetslivsområdet och inom högre utbildning.

I den enskilda motionen 2020/21:1146 (M) föreslås att kravet på lönekartläggningar helt ska avskaffas. Utskottet delar inte denna uppfattning. Lönekartläggning är ett viktigt verktyg i arbetet för jämställda löner som inte bör avvecklas utan som det tvärtom finns anledning att ytterligare utveckla.

Att i nuläget rikta ett uttalande till regeringen om att ge Medlingsinstitutet olika uppdrag för att verka för jämställda löner såsom föreslås i kommittémotionerna 2020/21:3410 (KD) yrkande 4 och 2020/21:2696 (MP) yrkande 2 är inte heller aktuellt enligt utskottet. Utskottet anser att Kommissionen för jämställda livsinkomsters överväganden och förslag bör avvaktas innan det är läge att överväga eventuella ändringar av Medlingsinstitutets uppdrag.

I kommittémotionerna 2020/21:3258 (L) yrkande 2 och 2020/21:2696 (MP) yrkande 1 efterfrågas åtgärder från den offentliga sektorns verksamheter för att motverka den ofrivilliga deltiden i kvinnodominerade yrken och för att minska löneskillnaderna mellan kvinnor och män. Liknande förslag har

behandlats av utskottet vid upprepade tillfällen, senast i betänkande 2019/20:AU10. Som utskottet då framhöll är en minskning av den ofrivilliga deltiden en viktig jämställdhetsfråga. Heltidsarbete är viktigt för möjligheterna till egen försörjning och för att minska löneskillnaderna mellan kvinnor och män. Liksom tidigare år konstaterar utskottet att Sveriges kommuner och regioner bedriver ett brett och målinriktat arbete för att motverka ofrivillig deltid och främja jämställdhet. Det är också med stort intresse som utskottet följer det arbete som Kommissionen för jämställda livsinkomster bedriver. Utskottet vill inte föregripa kommissionens slutsatser och förslag. Med det anförda ser utskottet inte heller detta år skäl att rikta något tillkännagivande till regeringen om att vidta åtgärder i enlighet med något av de två aktuella motionsförslagen.

I den enskilda motionen 2020/21:2443 (S) anser motionären att införande av en jämställdhetscertifiering bör övervägas som en åtgärd för att få bort strukturella löneskillnader på grund av kön. Utskottet vill även här hänvisa till Kommissionen för jämställda livsinkomster som i sitt uppdrag bl.a. ska överväga just införandet av ett frivilligt jämställdhetscertifieringssystem. Utskottet ser inte skäl att föregripa kommissionens arbete på området.

Utskottet kan sammantaget konstatera att det pågår ett aktivt och brett arbete när det gäller frågan om hur jämställda löner ska uppnås. Kommissionen för jämställda livsinkomster och det arbete som denna bedriver kommer enligt utskottet att bidra med ett betydelsefullt underlag till regeringens fortsatta arbete med främjandet av jämställda löner, och utskottet ser inte att det finns anledning för riksdagen att nu rikta något uttalande till regeringen på området. Samtliga motionsyrkanden avstyrks därmed.

Övriga frågor om jämställdhet i arbetslivet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. åtgärder för att främja en mer jämställd arbetsmarknad och vikten av ett företagarperspektiv i jämställdhetspolitiken. Utskottet hänvisar främst till pågående arbete.

Jämför reservation 12 (SD), 13 (C) och 14 (L).

Motionerna

I kommittémotion 2020/21:724 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) anser motionärerna att det bör utredas om kvinnor har samma möjligheter som män att bli jordbrukare (yrkande 31). Vetskap finns om att jordbruket är mansdominerat, men det finns enligt motionärerna för lite vetskap om vad det beror på. Motionärerna betonar att utredningen bör belysa vad eventuella skillnader i möjligheterna mellan könen kan bero på och se bortom statistik på utfall.

I kommittémotion 2020/21:2927 av Ola Johansson m.fl. (C) lyfter motionärerna fram jämställdhetsaspekter inom områdena bostads- och samhällsbyggnade. Motionärerna anser att det bör föras en tät dialog mellan det offentliga och byggbranschen i jämställdhetsfrågor (yrkande 21). Det skulle kunna få fler att hitta till byggbranschen, tillfredsställa kompetensbehovet och skapa mer jämställda arbetsplatser.

I kommittémotion 2020/21:3283 av Alireza Akhondi m.fl. (C) tar motionärerna upp att ägandet av företag, aktier, skog, mark och fastigheter inte är jämställt och föreslår att Statistiska centralbyrån, Tillväxtverket respektive Lantmäteriet ska få i uppdrag att presentera aktuella uppgifter om ägande, företagande och ledning av företag (yrkande 5).

I kommittémotion 2020/21:3258 av Gulan Avci m.fl. (L) betonar motionärerna vikten av ett företagarperspektiv i jämställdhetspolitiken (yrkande 3). En jämställdhetspolitik utan detta perspektiv riskerar enligt motionärerna att befästa könsstereotypa föreställningar där företagande och entreprenörskap förknippas med män, medan kvinnor i första hand ses som anställda.

I motion 2020/21:2081 av Elin Gustafsson m.fl. (S) anför motionärerna att det är tydligt att arbetsmarknaden inte är jämlik eller jämställd och att allas kompetens inte tas till vara fullt ut. Motionärerna anser därför att det bör ses över hur vi kan nå ett mer jämställt arbetsliv bl.a. utifrån att bryta befintliga ekonomiska hinder för vidareutbildning, förbättra kompetensförsörjningen och stärka yrkeshögskoleutbildningarna.

Utskottets ställningstagande

Motionsyrkandena som behandlas i detta avsnitt är inriktade på olika åtgärder för att främja ett mer jämlikt och jämställt arbetsliv.

I de båda kommittémotionerna 2020/21:724 (SD) yrkande 31 och 2020/21:2927 (C) yrkande 21 riktar motionärerna in sig på specifika branscher. I den förstnämnda efterfrågas mer information om orsaken till att det är så få kvinnor inom jordbruket. I den senare är det byggbranschen som är i fokus. Även den enskilda motionen 2020/21:2081 (S) är inriktad på vad som kan göras för att skapa en mer jämlik och jämställd arbetsmarknad.

Utskottet vill inleda med att framhålla att det är viktigt att arbeta brett och långsiktigt för att motverka könsskillnaderna vad gäller utbildnings- och yrkesval såväl i utbildningsväsendet som på arbetsmarknaden. Könsskillnaderna i utbildningsval bidrar till en könsuppdelad arbetsmarknad och försämrar förutsättningarna för kompetensförsörjning inom de bristyrken som har en kraftig underrepresentation av antingen kvinnor eller män. Utskottet ser således positivt på regeringens besked i budgetpropositionen för 2021 om att uppdraget om jämställdhetsintegrering vid universitet och högskolor ska fortsätta även under 2021. Könsbundna studieval, studieresultat, karriärvägar och jämställd fördelning av forskningsmedel nämns som exempel på utvecklingsområden i lärosätenas uppdrag.

I sammanhanget noterar utskottet även det uppdrag som regeringen i regleringsbrevet för 2021 gett Jämställdhetsmyndigheten om att sammanställa befintlig forskning och kunskap om skillnader i utbildningsval. Uppdraget ska redovisas till regeringen senast den 1 februari 2022.

Utskottet uppmärksammar vidare att det i uppdraget till Kommissionen för jämställda livsinkomster ingår att se över alternativa metoder och möjliga åtgärder för att uppnå jämställda arbetsplatser (dir. 2020:22). Kommissionen ska som framgått ovan t.ex. analysera förutsättningarna för införande av ett frivilligt jämställdhetscertifieringssystem för arbetsplatser och lämna förslag på hur ett sådant system skulle kunna utformas. Utskottet följer kommissionens arbete med stort intresse och ser fram emot att ta del av dess överväganden och förslag.

Med det anförda anser utskottet att det inte finns anledning att ta något initiativ i enlighet med vad som förespråkas i ovan nämnda motioner.

När det gäller det som efterfrågas i kommittémotion 2020/21:3283 (C) yrkande 5 om att uppgifter bör presenteras om ägande, företagande och ledning av företag instämmer utskottet visserligen med motionärerna om att dessa frågor kan vara viktiga att belysa, men ser inte nu anledning att föreslå något initiativ i frågan. Utskottet konstaterar att det i uppdraget till Kommissionen för jämställda livsinkomster ligger att kartlägga hur offentliga stödåtgärder, t.ex. företagande i form av kreditgivning, fördelas mellan kvinnor och män, analysera fördelningens ekonomiska effekter samt lämna förslag på åtgärder för att komma till rätta med osakliga könsskillnader och främja jämställda livsinkomster.

Vikten av ett företagarperspektiv i jämställdhetspolitiken tas upp i kommittémotion 2020/21:3258 (L) yrkande 3. I likhet med vad som framförs i motionen anser utskottet att det är angeläget att eventuella könsstereotypa föreställningar utmanas och att företagarperspektivet värnas i jämställdhetspolitiken. Utskottet vill börja med att påminna om att delmålet om ekonomisk jämställdhet även omfattar företagande, dvs. att kvinnor ska ha samma möjligheter som män att starta och driva företag som kan växa och generera en inkomst (skr. 2016/17:10). Det kan också noteras att Jämställdhetsmyndigheten i sitt regleringsbrev för 2021 fått i uppdrag att genomföra en uppföljning av utvecklingen i förhållande till just detta delmål.

Utskottet konstaterar vidare att motsvarande förslag om företagarperspektiv har behandlats av utskottet tidigare, senast i betänkande 2019/20:AU7. Utskottet tog då bl.a. upp den granskning som Riksrevisionen gjort om arbetet med Almis uppdrag om kvinnors företagande (RiR 2019:7). I tillägg till vad som då lyftes fram av utskottet kan noteras att det nu har gjorts en översyn av Almis uppdragsmål och att målet för kvinnors företagande och relaterade krav på återrapportering har tydliggjorts i den ägaranvisning som beslutades vid Almis bolagsstämma den 27 april 2020.

Med det anförda är utskottet inte heller detta år berett att föreslå något tillkännagivande till regeringen i enlighet med förslaget i nämnda motion.

Sammanfattningsvis kan utskottet konstatera att det pågår ett brett arbete när det gäller olika åtgärder för att främja jämställdhet i arbetslivet. Det finns enligt utskottet inte skäl för något initiativ till regeringen från riksdagens sida. Samtliga motionsyrkanden i avsnittet avstyrks därmed.

Trakasserier och sexuella trakasserier på arbetsplatser

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om arbetet mot trakasserier och sexuella trakasserier i arbetslivet. Utskottet hänvisar bl.a. till gällande regelverk och pågående arbete.

Motionen

I kommittémotion 2020/21:2696 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) lyfter motionärerna fram förekomsten av trakasserier och sexuella trakasserier på arbetsplatser (yrkande 29). Motionärerna betonar det ansvar som arbetsgivare har enligt diskrimineringslagstiftningen att arbeta förebyggande mot trakasserier och sexuella trakasserier och anser att arbetet bl.a. bör ske genom mer information och utbildning.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inleda med att slå fast att ingen ska behöva utstå en arbetsmiljö där våld eller trakasserier förekommer. Trakasserier och sexuella trakasserier är allvarliga problem som aldrig får accepteras på en arbetsplats. Som framhålls i motionen är det angeläget med mer information och utbildning på området.

Utskottet noterar inledningsvis de uppdrag som Diskrimineringsombudsmannen respektive Arbetsmiljöverket har haft att genomföra särskilda kunskapshöjande insatser gällande aktiva åtgärder och kränkande särbehandling, däribland arbetet mot sexuella trakasserier (A2019/01324/MRB och A2019/01325/MRB). Även Jämställdhetsmyndighetens arbete på området förtjänar uppmärksamhet. Myndigheten har bl.a. haft i uppdrag att inom ramen för arbetet med att nå de jämställdhetspolitiska målen samla och sprida kunskap om sexuella trakasserier. Uppdraget slutredovisades i november 2019 (rapport 2019:12) och utskottet noterar bl.a. den webbplats med information om sexuella trakasserier som myndigheten utvecklat inom ramen för detta uppdrag. Där finns bl.a. material, metoder och verktyg för arbetsgivare eller utbildningsanordnare som har ansvar för och möjlighet att förebygga och motverka sexuella trakasserier.

Utskottet vill vidare hänvisa till Utredningen om vissa frågor i diskrimineringslagen (A 2019:03) och dess uppdrag att se över behovet av åtgärder för

att säkerställa efterlevnad av bestämmelserna om aktiva åtgärder i diskrimineringslagen. I det delbetänkande (SOU 2020:79) som presenterades av utredningen i december 2020 föreslås bl.a. en föreskriftsrätt för Diskrimineringsombudsmannen när det gäller bestämmelserna om aktiva åtgärder och att ett föreskriftsråd ska inrättas hos myndigheten. Enligt tilläggsdirektiv ska utredaren även bl.a. bedöma om det finns behov av skydd för arbetstagare vid diskriminering, trakasserier och hot av personer som inte är anställda på arbetsplatsen, såsom kunder, patienter, passagerare eller brukare (dir. 2020:102). Utredningen har att slutredovisa sitt uppdrag senast den 1 oktober 2021.

Beröringspunkterna mellan bestämmelserna i diskrimineringslagen om aktiva åtgärder och bestämmelserna om systematiskt arbetsmiljöarbete i arbetsmiljölagen är många. Utskottet vill således även uppmärksamma skrivelsen En god arbetsmiljö för framtiden – regeringens arbetsmiljöstrategi 2021–2025 som regeringen nyligen överlämnat till riksdagen (skr. 2020/21:92). I strategin betonas bl.a. att ett systematiskt arbetsmiljöarbete är grunden till en god arbetsmiljö. Regeringen understryker vidare att kränkande särbehandling, trakasserier och mobbning inte får accepteras på en arbetsplats, och anger att det är avgörande att det finns ett förebyggande arbetsmiljöarbete och att arbetsgivare känner till vad de har för ansvar och aktivt arbetar för att motverka sådan behandling. Skrivelsen kommer att behandlas av utskottet senare i vår i betänkande 2020/21:AU11.

Frågan om hur trakasserier och sexuella trakasserier på arbetsplatser kan förebyggas aktualiseras även av Internationella arbetsorganisationens (ILO) konvention (nr 190) om avskaffande av våld och trakasserier i arbetslivet. Utskottet noterar att en utredning har tillsatts med uppdrag att föreslå hur nämnda konvention ska genomföras i svensk rätt (A 2020:02). Uppdraget ska redovisas till regeringen senast den 31 augusti 2021.

Utskottet gör sammanfattningsvis bedömningen att det inte är nödvändigt att rikta något uttalande till regeringen med anledning av det aktuella motionsyrkandet, vilket därmed avstyrks.

Diskriminering på grund av kön och föräldraledighet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. diskriminering av föräldrar. Utskottet hänvisar främst till pågående arbete.

Jämför reservation 15 (KD).

Motionerna

I partimotion 2020/21:2774 av Ebba Busch m.fl. (KD) föreslår motionärerna att Diskrimineringsombudsmannen ska ges i uppdrag att utföra en fördjupad studie av förekomsten av diskriminering eller missgynnande av föräldrar eller gravida i arbetslivet. Exempel på detta kan vara uppsägningar eller hot om

uppsägning (yrkande 32). Diskrimineringsombudsmannen bör därefter lämna förslag till tänkbara åtgärder för att stärka skyddet mot diskriminering av föräldrar och gravida i arbetslivet.

I motion 2020/21:839 av Roza Güclü Hedin m.fl. (S) anser motionärerna att arbetsgivare bör ha en mer begränsad intervjuväg enligt lag när det gäller frågor kring familjebildning. Frågor om arbetssökandes planer om familjebildning riskerar, menar motionärerna, framför allt att missgynna kvinnors ställning på arbetsmarknaden.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inleda med att understryka att åtgärder för att främja jämställdhet och motverka diskriminering inom arbetslivet är centrala frågor i samhällsbygget. Goda och lika möjligheter att förena arbetsliv och familjeliv är en av grundstenarna.

När det gäller förslaget i partimotion 2020/21:2774 (KD) yrkande 32 om missgynnande av föräldrar eller gravida i arbetslivet konstaterar utskottet att motsvarande förslag har behandlats av utskottet tidigare, senast i betänkande 2019/20:AU7. Utskottet vill även detta år lyfta fram att det i uppdraget till Diskrimineringsombudsmannen (DO) ingår att motverka missgynnande enligt föräldraledighetslagen. Av DO:s instruktion (SFS 2008:1401) framgår också att myndigheten har till uppgift att följa och analysera utvecklingen inom sitt ansvarsområde. Utskottet utgår från att DO bedriver ett aktivt arbete utifrån de olika diskrimineringsgrunderna och för att motverka missgynnade enligt föräldraledighetslagen samt att också regeringen noga följer utvecklingen på området.

Utskottet vill också påminna om att arbetsgivare enligt reglerna om aktiva åtgärder i diskrimineringslagen har att underlätta för kvinnor och män att förena arbete med föräldraskap. Arbetsgivare har således att undersöka vilka eventuella hinder som finns för föräldrar samt vilka förbättringar man kan göra. I sammanhanget vill utskottet återigen lyfta fram det arbete som Kommissionen för jämställda livsinkomster (A 2020:01) bedriver. I uppdraget ligger bl.a. att verka för en bred diskussion och sprida kunskap om hur ekonomisk jämställdhet generellt och jämställda livsinkomster specifikt kan främjas.

Frågan om skydd mot diskriminering av föräldrar och gravida i arbetslivet aktualiseras även vid genomförandet av det s.k. balansdirektivet, (EU) 2019/1158. Direktivet innehåller ett antal skyddsbestämmelser för arbetstagare som utövar sina rättigheter enligt direktivet. Arbetstagare ska bl.a. skyddas mot uppsägning och mindre gynnsam behandling på grund av att de tar sina rättigheter i anspråk. Regeringen mottog i december 2020 betänkandet Genomförande av balansdirektivet – balans mellan arbete och privatliv för föräldrar och anhängvårdare (SOU 2020:81). Betänkandet har remitterats och tiden för att inkomma med svar går ut den 19 april 2021.

När det gäller frågan om att begränsa intervjurätten som tas upp i den enskilda motionen 2020/21:839 (S) kan konstateras att det av diskrimineringsförbuden i diskrimineringslagen och förbudet mot missgynnande i föräldraledighetslagen förvisso inte följer något direkt frågeförbud. Risken för påföljd vid överträdelse av förbuden får emellertid anses innebära ett visst indirekt skydd mot ovidkommande frågor som har samband med de intressen som skyddas av dessa lagar. Utskottet kan förvisso hålla med motionärerna om att frågor om familjebildning kan vara problematiska, men ser i nuläget inte skäl att överväga ändrad lagstiftning i enlighet med nämnda förslag. Utskottet vill i sammanhanget bl.a. hänvisa till det arbete som initierats för att säkerställa bättre efterlevnad av bestämmelserna om aktiva åtgärder i diskrimineringslagen, där betänkandet Effektivare tillsyn över diskrimineringslagen (SOU 2020:79) för närvarande är föremål för remissbehandling.

Sammanfattningsvis vill utskottet betona hur viktigt det är att bedriva ett brett och aktivt arbete för att främja jämställdhet i arbetslivet. Utskottet instämmer till fullo med motionärerna i avsnittet om det angelägna i att motverka diskriminering på grund av kön och föräldraledighet, men anser inte att det finns skäl för några uttalanden till regeringen från riksdagens sida i enlighet med de aktuella motionsyrkandena, som därmed avstyrks.

Diskriminering på grund av ålder

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om åtgärder mot diskriminering på grund av ålder. Utskottet hänvisar främst till pågående arbete.

Motionen

I motion 2020/21:2561 av Ann-Britt Åsebol och Lotta Finstorp (båda M) anser motionärerna att seniorers villkor och möjligheter på arbetsmarknaden bör förbättras, bl.a. genom attitydförändringar och genom incitament att behålla och rekrytera äldre arbetstagare (yrkande 1).

Utskottets ställningstagande

I likhet med motionärerna anser utskottet givetvis att det är viktigt med goda villkor och möjligheter på arbetsmarknaden även för äldre arbetstagare. Arbetslivet behöver bli mer åldersoberoende, och äldres kunskaper och erfarenheter behöver tas till vara på ett bättre sätt. Åldersdiskriminering utgör hinder för människor att uppnå lika rättigheter och möjligheter i samhället och måste självklart bekämpas. Det starka skydd mot diskriminering på grund av ålder som i dag finns i diskrimineringslagen ger enligt utskottet en bra grund

för att få till stånd en förändring i samhället, t.ex. när det gäller attityder gentemot arbetstagare i olika åldersgrupper.

Utskottet vill vidare uppmärksamma det arbete som Delegationen för senior arbetskraft har bedrivit. Delegationen tillsattes som en del av pensionsöverenskommelsen 2017 och har nu slutfört sitt uppdrag. I november 2020 överlämnade delegationen betänkandet Äldre har aldrig varit yngre – allt fler kan och vill arbeta längre (SOU 2020:69) till regeringen. I betänkandet föreslår delegationen vilka överväganden, bedömningar och åtgärder olika aktörer behöver göra för att fler ska kunna få ett längre arbetsliv. Delegationen kom bl.a. fram till att kraven i arbetslivet har förändrats, att livslångt lärande blir allt viktigare och att det finns en betydande arbetskraftspotential bland seniorer. Vidare menar delegationen att arbetsgivares attityder till och nyttjande av senior arbetskraft behöver förbättras, bl.a. behöver chefer bedriva ett åldersmedvetet ledarskap.

Frågan om äldre i arbetslivet är en fråga som även tas upp och diskuteras av Jämlikhetskommissionen i dess betänkande En gemensam angelägenhet (SOU 2020:46) som överlämnades till regeringen i juli 2020. Kommissionen pekar bl.a. på olika faktorer som kan påverka arbetsmarknadssituationen för äldre. Bland faktorer knutna till arbetsgivarna är risken för åldersdiskriminering en viktig omständighet enligt kommissionen. Kommissionen framhåller bl.a. att äldre måste ges möjligheter att arbeta i den omfattning som de vill och kan, och lyfter fram Pensionsåldersutredningens förslag som rimligt, men understryker att det också handlar om attityder hos arbetsgivare och omvärld.

Båda de nämnda betänkandena är för närvarande föremål för remissbehandling.

Utskottet vill i sammanhanget även uppmärksamma skrivelsen En god arbetsmiljö för framtiden – regeringens arbetsmiljöstrategi 2021–2025 (skr. 2020/21:92). Som betonas i strategin är en central del för att skapa ett längre och hållbart arbetsliv att bättre ta till vara äldres kompetens och erfarenhet. Arbetslivet behöver bli mer åldersoberoende, och äldres kunskaper och erfarenheter behöver tas till vara på ett bättre sätt i arbetslivet. Allt fler kan och vill arbeta längre, men många möter olika hinder i arbetslivet i t.ex. olika regelsystem och avtal. Åldersdiskriminering bör som regeringen understryker motverkas med breda åtgärder, och en god arbetsmiljö genom hela livet är grundläggande.

Med det anförda kan utskottet konstatera att frågan om seniorers villkor och möjligheter på arbetsmarknaden är en aktuell fråga för regeringen. Utskottet ser därmed inte något behov för riksdagen att rikta ett tillkännagivande till regeringen i enlighet med det aktuella motionsyrkandet, som därmed avstyrks.

Diskriminering på grund av etnisk tillhörighet och religion eller annan trosuppfattning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. åtgärder mot diskriminering på grund av etnisk tillhörighet. Utskottet hänvisar bl.a. till pågående arbete.

Jämför reservation 16 (V), 17 (KD) och 18 (L).

Motionerna

I kommittémotion 2020/21:387 av Christina Høj Larsen m.fl. (V) föreslår motionärerna att det ska tillsättas en kriskommission mot diskriminering (yrkande 4). Enligt motionärerna måste det tas kraftfulla tag mot den diskriminering som nyanlända utsätts för i samhället. Kriskommissionen bör arbeta för en samlad lösning på försörjningsbehoven och mot strukturell diskriminering.

I kommittémotion 2020/21:3410 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) anser motionärerna att i den nationella plan mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott som regeringen presenterat bör diskriminering på grund av religion eller annan trosuppfattning inkluderas bland de utpekade fokusområden som är föremål för förebyggande och motverkande insatser (yrkande 1). De anför vidare att religionsfriheten förvisso är central men att vissa inslag i utövandet inte kan anses skyddas av diskrimineringsgrunderna eftersom det skulle störa normal mänsklig interaktion. Motionärerna anser därför att lagstiftningen bör förtydligas så att det inte råder några tveksamheter om t.ex. att arbetsgivare får kräva att anställda visar ansiktet (yrkandena 5 och 18).

I partimotion 2020/21:3234 av Johan Pehrson m.fl. (L) anför motionärerna att rasism, främlingsfientlighet och intolerans måste bekämpas (yrkande 19). Ett effektivt arbete mot diskriminering nämns som en viktig komponent i detta arbete. Det ska kosta att diskriminera och den som drabbas ska kunna få hjälp och upprättelse.

I samma motion talar motionärerna vidare om att diskriminering på arbetsmarknaden måste bekämpas (yrkande 20). Ingen ska hållas tillbaka av fördomar och diskriminering, men enligt motionärerna är det dessvärre så att många nyanlända möts av både direkt och indirekt diskriminering bl.a. på arbetsmarknaden.

I kommittémotion 2020/21:2701 av Leila Ali-Elmi m.fl. (MP) lyfter motionärerna fram situationen för nyanlända och vikten av att motverka diskriminering på arbetsmarknaden (yrkande 9). För att bekämpa diskriminering och främja ett jämlikt bemötande krävs enligt motionärerna att hela samhället involveras i arbetet. Diskriminering måste kosta för de som diskriminerar, samtidigt som samhällets arbete mot diskriminering måste få kosta.

I motion 2020/21:3047 av Leila Ali-Elmi (MP) tar motionären upp den etniska diskrimineringen vid rekrytering och förordrar att det som ett led i arbetet för en diskrimineringsfri arbetsmarknad ska införas oidentifierade jobbansökningar på offentliga arbetsplatser (yrkande 1). Motionären anser vidare att arbetet med anonymiserade jobbansökningar måste följas upp och utvärderas och föreslår att Arbetsmiljöverket ges i uppdrag att göra detta (yrkande 2).

Utskottets ställningstagande

Sverige ska vara ett land fritt från rasism och liknande former av fientlighet. Förekomsten av rasism och liknande former av fientlighet riskerar att påverka både enskilda individer och samhället i stort. Ett effektivt arbete mot rasism och hatbrott är enligt utskottet en förutsättning för att nå det övergripande målet om ett samhälle fritt från diskriminering.

Utskottet vill inleda med att lyfta fram den nationella planen mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott som regeringen beslutade i november 2016 (Ku2016/02629). Planen tar ett helhetsgrepp om arbetet i dessa frågor och inbegriper strategier och insatser för att förebygga och motverka rasism och hatbrott. Det sker genom förbättrad samordning och uppföljning, mer utbildning och forskning, ökat stöd till och fördjupad dialog med civila samhället, ett förstärkt förebyggande arbete på nätet och ett mer aktivt rättsväsende.

I likhet med vad regeringen anför i budgetpropositionen för 2021 anser utskottet att det är angeläget att fortsätta det långsiktiga och strukturerade arbetet mot rasism i enlighet med den nationella planen mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott. Utskottet noterar och välkomnar att arbetet förstärkts med 10 miljoner kronor i budgeten för 2021 för att fortsätta arbetet i enlighet med nämnda plan.

Värt att lyfta fram i sammanhanget är även EU:s handlingsplan mot rasism 2020–2025 (COM(2020) 565) som kommissionen presenterade i september 2020. Handlingsplanen syftar till att på ett konkret sätt lägga fram åtgärder som ska vidtas för att motverka rasism och diskriminering på grund av etnicitet inom unionen, detta som komplement till befintliga och kommande rättsakter och strategier som på olika sätt knyter an till området. De stöd och verktyg för ett förstärkt arbete mot rasism som planen medför är positivt och välkommet, och i likhet med regeringen anser utskottet att handlingsplanen kan ge goda förutsättningar att motverka rasism inom såväl institutionerna som medlemsstaterna. EU har inte tidigare haft en samlad ansats i sitt arbete mot rasism, och utskottet kommer med intresse att följa arbetet utifrån handlingsplanen.

När det gäller förslaget i kommittémotion 2020/21:3410 (KD) yrkande 1 om diskriminering på grund av religion eller annan trosuppfattning delar utskottet till fullo motionärernas syn på att hatbrott på religiös grund måste tas på allra största allvar. Utskottet anser dock liksom vid tidigare behandling av

motsvarande förslag, senast i betänkande 2019/20:AU7, att den nationella planen mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott tillgodoser det som efterfrågas i motionen. Enligt utskottet finns därför inte behov av att ta något initiativ i denna fråga.

Vikten av ett effektivt arbete för att bekämpa rasism, främlingsfientlighet och intolerans och diskriminering av nyanlända på arbetsmarknaden lyfts fram i partimotion 2020/21:3234 (L) yrkandena 19 och 20 och i kommittémotion 2020/21:2701 (MP) yrkande 9. Utskottet instämmer helt och hållet med detta. Ingen ska hållas tillbaka av fördomar och diskriminering. En effektiv och heltäckande diskrimineringslag med tydliga sanktioner för dem som inte följer lagstiftningen och en reell möjlighet till upprättelse för den som blivit diskriminerad är en viktig förutsättning i ett samhälle där människor ska behandlas jämlikt och ha tillgång till samma livschanser.

Den pågående utredningen om vissa frågor i diskrimineringslagen (A 2019:03) är därför av stor vikt. Som tidigare nämnts överlämnade utredningen i december 2020 ett delbetänkande (SOU 2020:79) i vilket den redovisar sina överväganden och förslag när det gäller vilka åtgärder som behövs för att säkerställa efterlevnad av bestämmelserna om aktiva åtgärder i diskrimineringslagen.

Utskottet vill även hänvisa till den beredning som pågår inom Regeringskansliet av betänkandet Bättre skydd mot diskriminering (SOU 2016:87). I avsnittet Översyn av diskrimineringslagen och diskrimineringsombudsmannens uppdrag kommer utskottet att återkomma till frågan om vikten av ett effektivt arbete mot diskriminering och tillgången till hjälp och upprättelse.

Utskottet vill i sammanhanget också lyfta fram det uppdrag som regeringen har gett länsstyrelserna att utveckla arbetet mot rasism på arbetsmarknaden (A2020/01514/MRB). I arbetet ska länsstyrelserna öka kunskapen och medvetenheten bland aktörer på arbetsmarknaden om rasism, med fokus på afrofofi. Uppdraget ska slutredovisas till regeringen senast den 1 mars 2022.

I kommittémotion 2020/21:387 (V) yrkande 4 efterfrågas en kris-kommission mot diskriminering. Utskottet vill även här hänvisa till tidigare behandling av motsvarande förslag, senast i betänkande 2019/20:AU7, och framhåller återigen det trägna arbete som regeringen bedriver för att främja en öppen och inkluderande demokrati, vilket är en förutsättning för ett samhälle som håller ihop. Som utskottet framhöll förra året är ett konkret exempel på detta den pågående utredningen om vissa frågor i diskrimineringslagen (A 2019:03). Utskottet noterar att regeringen i oktober 2020 utgav utredningens uppdrag (dir. 2020:102). I uppdraget ingår nu även att ta ställning till dels hur diskrimineringskyddet i viss offentlig verksamhet kan ändras för att skyddet mot diskriminering ska bli så heltäckande som möjligt, dels om det behövs åtgärder för att stärka skyddet mot diskriminering i de fall det inte finns en enskild skadelidande. Utredningen ska också bedöma om det finns behov

av ytterligare åtgärder för att skydda arbetstagare som diskrimineras, trakasseras och hotas av personer som inte är anställda på arbetsplatsen. Slutredovisning av uppdraget ska ske senast den 1 oktober 2021.

Utskottet är med det anförda inte heller detta år berett att ställa sig bakom ett initiativ om att tillsätta en kriskommission enligt vad som förespråkas i nämnda motion.

När det gäller det som framförs i kommittémotion 2020/21:3410 (KD) yrkandena 5 och 18 om att vissa inslag av religionsutövande inte kan anses skyddas av diskrimineringsgrunderna kan konstateras att religionsfrihetens gränser är en komplex fråga som tilldragit sig allt större uppmärksamhet under senare år. Motsvarande förslag har behandlats tidigare av utskottet, se betänkande 2019/20:AU7. Utskottet utgår alltjämt från att regeringen nog följer debatten om religionsfrihetens gränser och att den i alla sammanhang värnar arbetet med att främja likabehandling och jämställdhet. Inte heller detta år ser utskottet således skäl för riksdagen att ta något initiativ i frågan.

När det gäller förslagen om avidentifierade jobbansökningar i den enskilda motionen 2020/21:3047 (MP) yrkandena 1 och 2 instämmer utskottet naturligtvis med motionären i att det är angeläget att arbeta för en diskrimineringsfri arbetsmarknad. Utskottet är emellertid inte berett att ställa sig bakom förslagen och avstyrker därmed motionen. Utskottet kan konstatera att frågan om anonyma ansökningar har varit föremål för överväganden i en statlig utredning (SOU 2005:115). Utskottet noterar vidare att liknande förslag om användandet av anonyma anställningsförfaranden har behandlats av civilutskottet vid upprepade tillfällen i närtid, senast i betänkande 2020/21:CU8. Civilutskottet har ansett att det inte funnits anledning för riksdagen att ta något initiativ på området.

Utskottet instämmer sammanfattningsvis med intentionerna i motionerna, nämligen att diskriminering på grund av etnisk tillhörighet och religion eller annan trosuppfattning måste motverkas med kraft. Utskottet kan dock konstatera att det redan sker ett omfattande arbete på området och anser att något uttalande till regeringen därför inte är påkallat. Med det sagda avstyrker utskottet samtliga motionsyrkanden i avsnittet.

Diskriminering på grund av funktionsnedsättning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om utvärdering av diskrimineringslagen när det gäller diskriminering på grund av funktionsnedsättning. Utskottet hänvisar bl.a. till ett tidigare tillkännagivande från riksdagen som ännu inte är slutbehandlat av regeringen.

Jämför särskilt yttrande 6 (V).

Motionen

I kommittémotion 2020/21:167 av Maj Karlsson m.fl. (V) anser motionärerna att det bör ske en utvärdering av hur diskrimineringslagen efterlevs med avseende på funktionsnedsättning som diskrimineringsgrund (yrkande 4).

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen för 2021 (prop. 2020/21:1 utg.omr. 9) av vilken det framgår att funktionsnedsättning är en av de diskrimineringsgrunder som oftast förekommer i anmälningar till Diskrimineringsombudsmannen. Regeringen redovisar att anmälningarna som rör funktionsnedsättning har ökat sedan bristande tillgänglighet infördes som en form av diskriminering den 1 januari 2015. Anmälningarna som rör funktionsnedsättning har främst handlat om utbildning, arbetsliv och tillgång till varor och tjänster. På områdena utbildning och varor och tjänster rör majoriteten av anmälningarna bristande tillgänglighet. Inom arbetslivsområdet är direkt diskriminering där någon missgynnas genom att behandlas sämre än någon annan i en jämförbar situation den vanligaste typen av ärende.

Mot bakgrund av dessa uppgifter kan utskottet inte annat än instämma med motionärerna i att det är angeläget att noga följa utvecklingen på området och säkerställa efterlevnad av regelverket. Utskottet konstaterar att diskrimineringslagen har genomgått en rad reformer under det dryga decennium som den har varit i kraft. När det gäller just diskrimineringsgrunden funktionsnedsättning noterar utskottet att den senaste ändringen trädde i kraft den 1 maj 2018 genom en utvidgning av skyddet mot diskriminering i form av bristande tillgänglighet (prop. 2016/17:220).

Utskottet vill påminna om det tillkännagivande som riksdagen i samband med behandlingen av nämnda lagändring riktade till regeringen om att utvärdera det utvidgade skyddet mot diskriminering i form av bristande tillgänglighet (bet. 2017/18:AU3, rskr. 2017/18:29). I regeringens skrivelse 2020/21:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2020, som nyligen överlämnats till riksdagen anför regeringen att den aktuella

lagändringen trädde i kraft så sent som den 1 maj 2018 och att avsikten är att ett arbete med utvärdering av det utvidgade skyddet ska påbörjas under 2021.

I sammanhanget vill utskottet även hänvisa till betänkandet Bättre skydd mot diskriminering (SOU 2016:87) som bl.a. innefattar förslag om att säkerställa effektiva sanktioner mot diskriminering och till delbetänkandet Effektivare tillsyn över diskrimineringslagen – aktiva åtgärder och det skollagsreglerade området (SOU 2020:79) som den pågående utredningen om vissa frågor i diskrimineringslagen presenterade i december 2020. Beredning av de båda betänkandena pågår inom Regeringskansliet.

Som utskottet redan har lyft fram i avsnittet Diskriminering på grund av kön och föräldraledighet har Diskrimineringsombudsmannen (DO) enligt sin instruktion till uppgift att följa och analysera utvecklingen inom sitt ansvarsområde. Utskottet utgår även här från att DO bedriver ett aktivt arbete utifrån de olika diskrimineringsgrunderna samt att regeringen också noga följer utvecklingen när det gäller diskriminering på grund av funktionsnedsättning.

Värt att nämna är också att Myndigheten för delaktighet gör uppföljningar och tar fram rapporter med resultat, statistik och erfarenheter när det gäller utvecklingen inom funktionshinderspolitiken. Utskottet noterar att myndigheten enligt sitt regleringsbrev för 2021 har i uppdrag att redovisa utvecklingen inom funktionshinderspolitiken i en samlad rapport utifrån det nationella målet för funktionshinderspolitiken och de fyra områdena för genomförandet av funktionshinderspolitiken. Rapporten ska redovisas till regeringen senast den 1 april 2021.

Även det arbete som Styrutredningen för funktionshinderspolitiken bedrivit bör enligt utskottet nämnas i sammanhanget. Utredningen överlämnade sitt slutbetänkande Styrkraft i funktionshinderspolitiken (SOU 2019:23) till regeringen i maj 2019. Betänkandet har remissbehandlats och bereds inom Regeringskansliet.

Med beaktande av framför allt det tillkännagivande som redan har riktats till regeringen, men även den beredning som pågår inom Regeringskansliet av ett antal utredningsbetänkanden på området, anser utskottet att det inte är aktuellt att ta något initiativ till en utvärdering enligt vad som förespråkas i motionsyrkandet. Yrkandet avstyrks därmed.

Diskriminering på grund av politisk åskådning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om diskriminering på grund av politisk åskådning. Utskottet hänvisar bl.a. till gällande bestämmelser.

Motionerna

I motion 2020/21:196 av Sven-Olof Sällström och Michael Rubbestad (båda SD) anser motionärerna att regeringen bör utreda möjligheterna dels att införa politisk åskådning som diskrimineringsgrund i diskrimineringslagen (yrkande 1), dels att införliva politisk åskådning som diskrimineringsgrund i Diskrimineringsombudsmannens uppdrag (yrkande 2). Motsvarande förslag framförs även i motion 2020/21:1012 av Eric Palmqvist (SD) yrkandena 1 och 2.

Att politisk uppfattning ska införas som diskrimineringsgrund i den svenska lagstiftningen föreslås också i motion 2020/21:241 av Eric Westroth (SD). Enligt motionären lämnar svensk lagstiftning helt öppet inte bara för direkt och indirekt diskriminering utan även för trakasserier mot personer på grund av deras politiska uppfattning eller åsikt.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har flera gånger tidigare behandlat motioner om diskriminering på grund av politisk åskådning, senast i betänkande 2019/20:AU7. Som utskottet tidigare pekat på finns i Europakonventionen förbud mot diskriminering bl.a. när det gäller politisk eller annan åskådning. Europakonventionen gäller som direkt tillämplig lag i Sverige.

När det gäller frågan om vilka diskrimineringsgrunder som pekas ut i diskrimineringslagen kan utskottet konstatera att regeringen när lagstiftningen infördes gjorde bedömningen att den lämpligaste lösningen var att utgå från vad som framgick av olika EU-direktiv, och därmed föreslog regeringen sju diskrimineringsgrunder: kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning och ålder (prop. 2007/08:95).

Utskottet ser inte skäl att i nuläget överväga en annan ordning och avstyrker därmed samtliga motionsyrkanden i avsnittet.

Kvotering och positiv särbehandling

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. positiv särbehandling på basis av kön. Utskottet hänvisar till gällande regelverk.

Jämför reservation 19 (SD).

Motionerna

I kommittémotion 2020/21:655 av Ebba Hermansson m.fl. (SD) motsätter sig motionärerna alla former av kvotering och positiv särbehandling på basis av kön och menar att sådan praxis inom offentlig verksamhet måste avvecklas (yrkande 2).

I motion 2020/21:3374 av Jan Ericson (M) anser motionären att lagstiftningen mot kvotering bör skärpas. Personer ska bedömas efter egna individuella meriter och inte kvoteras in oavsett om det är på grund av kön, etnicitet eller något annat. Kvotering handlar enligt motionären om diskriminering av den bortkvoterade.

Utskottets ställningstagande

Utrymmet för s.k. positiv särbehandling är begränsat i svensk rätt. Av 2 kap. 1 § diskrimineringslagen (2008:567) framgår att diskriminering av en arbetstagare är förbjuden. Diskrimineringslagens 2 kap. 2 § föreskriver att förbudet mot diskriminering inte hindrar åtgärder som genomförs som ett led i en strävan att främja jämställdhet mellan kvinnor och män, och som avser annat än löne- eller andra anställningsvillkor. Så kallad positiv särbehandling är således tillåten beträffande kön, men inte i fråga om övriga diskrimineringsgrunder. För att positiv särbehandling ska vara tillåten ska, enligt lagens förarbeten, skillnaden i meriter mellan två arbetssökande inte vara påtagliga, och särbehandlingen måste stå i proportion till ändamålet (prop. 2007/08:95).

Vidare anges i förarbetena att en egenskap, t.ex. den sökandes kön, inte får vara automatiskt eller ovillkorligt avgörande, utan att en objektiv bedömning ska göras av exempelvis en arbetssökandes alla meriter och personliga förhållanden. Kvotering är således inte en tillåten form av positiv särbehandling.

Enligt utskottet är positiv särbehandling inom diskrimineringslagens ramar en väl avvägd ordning som utskottet inte ser skäl att ändra. Utskottet avstyrker därmed de motionsyrkanden som behandlas i detta avsnitt.

Översyn av diskrimineringslagen och Diskrimineringsombudsmannens uppdrag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. utvärdering av diskrimineringslagen och om inrättande av en särskild diskrimineringsnämnd. Utskottet hänvisar främst till pågående arbete.

Jämför reservation 20 (M), 21 (C) och 22 (L).

Motionerna

I partimotion 2020/21:3366 av Ulf Kristersson m.fl. (M) anser motionärerna att det bör ske en uppföljning av Diskrimineringsombudsmannens uppdrag att stötta och sprida kunskap för att säkerställa att uppdraget har avsedd effekt (yrkande 9). Motionärerna hänvisar till uppgifter om arbetsgivares bristfälliga

kunskaper om skyldigheten att motverka diskriminering bl.a. genom aktiva åtgärder.

I samma motion anför motionärerna vidare att det är angeläget att säkerställa att diskrimineringslagen har haft avsedd effekt och att den därför bör utvärderas (yrkande 10). Inom ramen för översynen anser motionärerna att bl.a. möjligheten att stärka påföljderna för brott mot diskrimineringslagen bör utvärderas.

I kommittémotion 2020/21:2529 av Alireza Akhondi m.fl. (C) anser motionärerna att inrättandet av en särskild diskrimineringsnämnd bör utredas ytterligare (yrkande 19). För att stärka kampen mot diskriminering menar motionärerna att det finns mycket som talar för att inrätta en särskild diskrimineringsnämnd så att personer inte ska behöva gå till domstol för att få sitt ärende prövat.

I kommittémotion 2020/21:2924 av Per Schöldberg m.fl. (C) anser motionärerna att skyldigheten för alla arbetsgivare att ha en plan för att motverka diskriminering är ett hinder för tillväxt för de mindre företagen. Motionärerna anser därför att det bör utredas om lagstiftningen kan differentieras utifrån storleken på företaget (yrkande 10). Motsvarande förslag framförs även i motion 2020/21:46 av Martina Johansson (C) yrkande 4.

I partimotion 2020/21:3234 av Johan Pehrson m.fl. (L) anser motionärerna att diskrimineringslagen bör utvärderas (yrkande 12). Enligt motionärerna bör en sådan översyn bl.a. inkludera den nuvarande modellen med en statlig diskrimineringsombudsman i kombination med statsstödda fristående antidiskrimineringsbyråer. Liknande förslag om utvärdering finns i kommittémotion 2020/21:3261 av Barbro Westerholm m.fl. (L) yrkande 12.

I motion 2020/21:2801 av Fredrik Schulte (M) anser motionären att diskrimineringslagstiftningen bör ses över mot bakgrund av de enligt motionären oproportionerligt höga skadeståndsbelopp som kan utdömas i diskrimineringsmål (yrkande 2).

I motion 2020/21:3082 av Jan Ericson och Lars Beckman (båda M) anför motionärerna att den diskrimineringsavgift som kan dömas ut i många fall inte står i proportion till andra typer av straff och sanktioner i svensk lagstiftning utan kan framstå som oskäligt hög. De efterfrågar därför en översyn av diskrimineringslagen där storleken och förutsättningarna för att utdöma diskrimineringsavgift bör ses över.

Utskottets ställningstagande

Sverige ska vara ett land där alla människor ska kunna leva i frihet utan att utsättas för diskriminering och intolerans. För att uppnå det krävs ett aktivt arbete från en bredd av aktörer. En effektiv och heltäckande diskrimineringslag med tydliga sanktioner för dem som inte följer lagstiftningen och en reell möjlighet till upprättelse för den som blivit diskriminerad är en viktig förutsättning i ett samhälle där människor behandlas jämlikt och har tillgång till samma livschanser.

Motionerna i detta avsnitt efterfrågar alltifrån en generell översyn av diskrimineringslagen till att rikta in sig på specifika delar såsom nivåerna på den diskrimineringsersättning som kan dömas ut och tillgången till hjälp och upprättelse för den som drabbas av diskriminering.

Utskottet noterar att liknande yrkanden har behandlats av utskottet vid upprepade tillfällen, senast i betänkande 2019/20:AU7. Utskottet vill även detta år hänvisa till betänkandet Bättre skydd mot diskriminering (SOU 2016:87) som bl.a. innefattar förslag om att säkerställa effektiva sanktioner mot diskriminering. I betänkandet finns även överväganden kring behovet av att förtydliga Diskrimineringsombudsmannens roll och mandat. Betänkandet har remissbehandlats och utredningens förslag bereds inom Regeringskansliet.

Vidare vill utskottet hänvisa till Utredningen om vissa frågor i diskrimineringslagen (A 2019:03). Utredningen överlämnade i december 2020 delbetänkandet Effektivare tillsyn över diskrimineringslagen – aktiva åtgärder och det skollagsreglerade området SOU (2020:79). Delbetänkandet har remitterats och tiden för att inkomma med svar går ut den 3 maj 2021. Slutredovisning av uppdraget ska ske senast den 1 oktober 2021.

Utskottet vill avvakta beredningen inom Regeringskansliet vad gäller båda dessa utredningar innan det överväger eventuella initiativ till en utvärdering av diskrimineringslagen såsom föreslås i bl.a. partimotionerna 2020/21:3366 (M) yrkande 10 och 2020/21:3234 (L) yrkande 12. Utskottet avstyrker därmed nämnda motioner. Även de enskilda motionerna 2020/21:2801 (M) yrkande 2 och 2020/21:3082 (M) som båda tar sikte på en översyn av diskrimineringslagen utifrån perspektivet att diskrimineringsersättningen kan framstå som oskäligt hög avstyrks av samma skäl av utskottet.

När det gäller uppföljning av Diskrimineringsombudsmannens uppdrag, vilket tas upp i partimotion 2020/21:3366 (M) yrkande 9, samt frågor om tillgång till hjälp och upprättelse för den som drabbas av diskriminering, vilket bl.a. tas upp i kommittémotion 2020/21:2529 (C) yrkande 19, vill utskottet även här hänvisa till den beredning som pågår inom Regeringskansliet av betänkandet Bättre skydd mot diskriminering (SOU 2016:87). I denna utredning har bl.a. olika lösningar övervägts när det gäller Diskrimineringsombudsmannens roll och arbetssätt samt diskussion förts om för- och nackdelar med antidiskrimineringsbyråernas verksamhet. Utredningen har även övervägt den roll som länsstyrelserna har i arbetet mot diskriminering.

När det särskilt gäller frågan om att inrätta en diskrimineringsnämnd, vilket föreslås i den nyss nämnda kommittémotionen kan utskottet konstatera att förslagen i betänkandet SOU 2016:87 bl.a. innebär förändrade uppgifter för Diskrimineringsombudsmannen med en tydligare rollfördelning och inrättande av en diskrimineringsnämnd. Utskottet ser inte skäl att föregripa den pågående beredningen av nämnda betänkande.

Värt att nämna i sammanhanget är även det arbete som pågår med att inrätta en ny myndighet för att främja säkerställandet av mänskliga rättigheter i Sverige. Enligt regeringen bör en ny myndighet inrättas under regeringen: Institutet för mänskliga rättigheter. En proposition om inrättandet av detta

institut har nyligen överlämnats till riksdagen (prop. 2020/21:143). Det nya institutet ska bl.a. följa, undersöka och rapportera om hur de mänskliga rättigheterna respekteras och förverkligas i Sverige. Institutet för mänskliga rättigheter föreslås starta sin verksamhet den 1 januari 2022.

I två motionsyrkanden, kommittémotion 2020/21:2924 (C) yrkande 10 och den enskilda motionen 2020/21:46 (C) yrkande 4, anförs att kravet på arbetsgivare att ha en plan för att motverka diskriminering bör kunna differentieras utifrån storleken på företaget. Såvitt utskottet tolkar förslagen anser motionärerna att det bör ske en översyn och begränsning av nuvarande krav att arbeta med aktiva åtgärder. När det gäller bestämmelserna om skyldigheten för arbetsgivare att arbeta med aktiva åtgärder anser utskottet att detta krav fyller en viktig funktion i arbetet mot diskriminering. Utskottet är inte berett att i nuläget ompröva det gällande regelverket.

Med hänvisning till pågående arbete samt till det som i övrigt anförts avstyrker utskottet sammanfattningsvis samtliga motionsyrkanden i avsnittet.

Jämlikhetsdata

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att upprätta jämlikhetsdata.

Utskottet hänvisar bl.a. till pågående arbete.

Jämför reservation 23 (V).

Motionen

I kommittémotion 2020/21:387 av Christina Höj Larsen m.fl. (V) påtalar motionärerna att Sverige till skillnad från många andra länder saknar jämlikhetsdata, dvs. information om hur olika diskrimineringsgrunder, såsom religion, hudfärg eller etnicitet, är fördelade i populationen och hur de samverkar med varandra. Avsikten med jämlikhetsdata är enligt motionärerna att undersöka förekomsten och effekterna av diskriminering. Motionärerna anser att regeringen bör återkomma med förslag om att upprätta jämlikhetsdata som bygger på samtliga diskrimineringsgrunder (yrkande 1). Insamlingen av data bör enligt motionärerna bygga på samtycke, frivillighet och anonymitet och skulle kunna hanteras av Statistiska centralbyrån.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har tidigare behandlat motsvarande förslag om jämlikhetsdata, se betänkande 2019/20:AU7. Som utskottet då framhöll finns i Sverige en restriktiv syn på statistik och datainsamling i förhållande till bl.a. de nationella minoriteterna.

I tillägg till det som utskottet anfört vid tidigare behandling noterar utskottet att frågan om jämlikhetsdata nyligen aktualiserats i två handlingsplaner som

EU-kommissionen presenterat. Det gäller dels meddelandet En jämlikhetsunion: EU:s handlingsplan mot rasism 2020–2025 (COM(2020) 565), dels meddelandet En jämlikhetsunion: Jämlikhetsstrategi för hbtqi-personer 2020–2025 (COM(2020) 698).

Kommissionen lyfter i handlingsplanen mot rasism fram vikten av jämlikhetsdata för att få en bild av såväl subjektiva erfarenheter av diskriminering som av rasismens och diskrimineringens strukturella aspekter. Kommissionen anger att den avser att vidta åtgärder för ett enhetligt tillvägagångssätt vid insamling av uppgifter om jämlikhet, särskilt när det gäller uppgifter uppdelade efter etniskt ursprung, och uppmanar medlemsstaterna att förbättra insamlingen av sådana uppgifter. Motsvarande avsikt uttalas i jämlikhetsstrategin för hbtqi-personer där kommissionen anför att den kommer att uppmana EU:s byrå för grundläggande rättigheter (FRA) och Europeiska jämställdhetsinstitutet (EIGE) både att samla in egna data samt att fortsätta tillhandahålla tekniskt och metodologiskt stöd till medlemsstaterna för att dessa ska kunna samla in data på ett lämpligt sätt.

Som regeringen framhåller i den preliminära svenska ståndpunkten när det gäller respektive förslag är arbetet med jämlikhetsdata komplext, och det är av stor vikt att upprätthålla medlemsstaternas utrymme att agera utifrån den nationella situationen och de förutsättningar och behov som råder i staten. Jämlikhetsdata behandlar känsliga uppgifter, och arbete med sådana uppgifter måste alltid ske med största respekt för etiska aspekter och i enlighet med rättsliga regelverk, däribland om dataskydd. Skyddet för den personliga integriteten måste upprätthållas.

Liksom förra året hyser utskottet viss förståelse för avsikten bakom motionsförslaget men är mot bakgrund av vad som anförts ovan inte berett att förespråka något initiativ på området. Utskottet avstyrker därmed det aktuella motionsyrkandet.

Stärkt skydd på EU-nivå för hbtq-personer m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. arbetet på EU-nivå när det gäller åtgärder mot diskriminering. Utskottet hänvisar främst till pågående arbete.

Motionerna

I kommittémotion 2020/21:3261 av Barbro Westerholm m.fl. (L) lyfter motionärerna fram diskrimineringskyddet på EU-nivå för hbtq-personer (yrkande 18). Motionärerna talar bl.a. om vikten av att regeringen arbetar vidare för att antidiskrimineringsdirektivet slutligen antas och att arbetet för att inkludera också alla transpersoner i EU:s diskrimineringslagstiftning fortsätter.

I motion 2020/21:2133 av Daniel Andersson m.fl. (S) menar motionärerna att det finns mycket Sverige kan göra för att stärka den internationella solidariteten med hbtq plus, bl.a. anser de att regeringen bör verka för att EU:s diskrimineringslagstiftning förstärks. Målet är en sammanhållen lagstiftning som omfattar alla diskrimineringsgrunder och som gäller även utanför arbetsmarknaden (yrkande 5).

I motion 2020/21:1507 av Robert Hannah (L) uppmärksammar motionären konceptet vitbok som ett sätt för den svenska staten att göra upp med sin egen historia av förtryck av minoritetsgrupper. Motionären föreslår att det tas fram en vitbok om hur hbt-personer historiskt har behandlats i Sverige.

Utskottets ställningstagande

Regeringens arbete för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter bedrivs sedan 2014 utifrån strategin för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck. Utskottet kan konstatera att strategin har lagt grunden för ett långsiktigt arbete inom fokusområdena våld, diskriminering och andra kränkningar, unga hbtqi-personer, hälsa, vård och sociala tjänster, privat- och familjeliv, kulturområdet samt det civila samhället.

Utskottet välkomnar att regeringen nu har samlat insatserna på området i en handlingsplan för att ytterligare förstärka arbetet. Handlingsplanen som regeringen antog i januari 2021 kompletterar den befintliga strategin och kraftsamlar arbetet med konkreta åtgärder för 2020–2023. Handlingsplanen innehåller även strategiska insatser för att säkerställa det långsiktiga arbetet. De befintliga fokusområdena i strategin är fortsatt av central betydelse men kompletteras genom handlingsplanen med ytterligare två fokusområden: arbetslivet och äldre hbtqi-personer. Dessutom inkluderas asyl och migration i fokusområdet våld, diskriminering och andra kränkningar. För vissa av fokusområdena har även strategiska myndigheter utsetts i syfte att utgöra en samlade kraft för ökad kunskap och likvärdigt bemötande.

När det gäller frågan om situationen för hbtqi-personer inom EU, vilket lyfts fram i kommittémotionen 2020/21:3261 (L) yrkande 18 och den enskilda motionen 2020/21:2133 (S) yrkande 5, noterar utskottet den strategi för hbtqi-personers rättigheter som EU-kommissionen presenterat genom meddelandet En jämlikhetsunion: Jämlikhetsstrategi för hbtqi-personer 2020–2025 (COM(2020) 698). I strategin som presenterades i november 2020 konstaterar kommissionen att läget för hbtqi-personer inom EU har försvärats under senare år. En undersökning genomförd 2019 av EU:s byrå för grundläggande rättigheter (FRA) visar att samtidigt som 76 procent av EU-medborgarna anser att homosexuella och bisexuella personer borde ha samma rättigheter som heterosexuella personer upplevde 43 procent av hbtqi-personerna inom EU att de blivit diskriminerade, vilket är en ökning jämfört med 2012 då 37 procent upplevde detsamma. Det är således tydligt att det krävs ett intensifierat arbete med att ta itu med de problem som hbtqi-personer möter, och utskottet välkomnar kommissionens strategi som är den första på området.

I meddelandet slår kommissionen fast målsättningen att varje hbtqi-person i EU ska vara säker, ha lika möjligheter och fullt ut delta i samhällslivet. Strategin innehåller ett antal riktade åtgärder, inklusive rättsliga åtgärder och finansiering, för att adressera diskriminering, ojämlikhet och andra problem som hbtqi-personer möter. Strategin innehåller även inriktningen att integrera hbtqi-jämlikhet i alla unionens politikområden, lagstiftningsinitiativ och finansieringsprogram.

Kommissionens ambition är som regeringen framhållit lovvärd och kan medföra reella förbättringar vad gäller respekten för hbtqi-personers rättigheter inom unionen. Utskottet kommer att noga följa utvecklingen och genomförandet av de åtgärder som pekas ut i strategin.

När det gäller det s.k. likabehandlingsdirektivet (COM(2008) 426) noterar utskottet det besked som kommissionen lämnat om att den kommer att fortsätta att uppmuntra framsteg för att uppnå den enhällighet som krävs i rådet för att anta det förslag som kommissionen lade fram 2008 om genomförande av principen om likabehandling av personer oavsett religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning. Utskottet har haft överläggningar med regeringen om den svenska ståndpunkten (se prot. 2015/16:4 § 2) och fäster sin tilltro till att regeringen i enlighet med ståndpunkten verkar för att direktivet ska kunna antas. Utskottet noterar att Sverige så sent som i december 2020 vid ett informellt videomöte för sysselsättning och socialpolitik gav sitt stöd för att komma framåt med förslaget.

Med det sagda anser utskottet att det inte kan anses nödvändigt att rikta något tillkännagivande till regeringen i enlighet med något av de motionsyrkanden som handlar om stärkt skydd på EU-nivå för hbtqi-personer.

När det gäller förslaget i den enskilda motionen 2020/21:1507 (L) om en vitbok konstaterar utskottet att det pågår ett intensivt och omfattande arbete i Sverige för att säkerställa lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck. Något behov av att ta fram en vitbok i enlighet med vad som föreslås i motionen föreligger inte enligt utskottet.

Med det anförda avstyrker utskottet samtliga motionsyrkanden i avsnittet.

Reservationer

1. Hedersrelaterat våld och förtryck, punkt 1 (M)

av Mats Green (M), Saila Quicklund (M) och Josefin Malmqvist (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:3471 av Karin Enström m.fl. (M) yrkandena 2 och 3 samt
avslår motionerna
2020/21:450 av Amineh Kakabaveh (-) yrkande 6,
2020/21:655 av Ebba Hermansson m.fl. (SD) yrkande 4,
2020/21:656 av Ebba Hermansson m.fl. (SD) yrkandena 1, 2, 19, 23 och 28–30,
2020/21:2762 av Ann-Sofie Alm (M) yrkande 2,
2020/21:3274 av Juno Blom m.fl. (L) yrkandena 1 och 14,
2020/21:3405 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 23,
2020/21:3410 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkandena 16 och 19,
2020/21:3453 av Markus Wiechel och Sara Gille (båda SD) yrkandena 1–4,
2020/21:3471 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 6 och
2020/21:3650 av Leila Ali-Elmi och Camilla Hansén (båda MP) yrkande 3.

Ställningstagande

Vi håller visserligen med utskottet om att det pågår ett viktigt arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck lokalt i kommunerna, på länsnivå och regional nivå och nationellt, men vi anser att ännu mer måste göras. Vi presenterar här två konkreta förslag.

Länsstyrelserna har, som också utskottet lyfter fram, ett särskilt ansvar i arbetet med att förebygga och motverka hedersrelaterat våld och förtryck. Vi anser att regeringen, som ett led i arbetet med att främja mänskliga rättigheter i Sverige, bör se till att detta arbete följs upp regelbundet.

Sveriges kommuner och län har dessutom kommit olika långt i arbetet med att förebygga och motverka hedersrelaterat våld och förtryck. Vi anser därför att regeringen dels bör se till att det identifieras vilka kommuner inom varje län som har kommit längre än andra i arbetet med att förebygga och motverka hedersrelaterat våld och förtryck, dels att det byggs upp en struktur för utvecklingsarbete och erfarenhetsutbyte.

Avslutningsvis när det gäller vårt förslag om att uppdraget att förebygga och motverka hedersrelaterat våld och förtryck bör göras permanent vid

Länsstyrelsen i Östergötlands län, är det glädjande att kunna konstatera att det nu efter många års påtryckningar från bl.a. Moderaterna avsatts medel för att inrätta ett nationellt kompetenscentrum för dessa frågor vid just denna länsstyrelse. Hotet mot verksamheten är därmed förhoppningsvis att betrakta som avvärjt och behovet av ett tillkännagivande överspelat. Vi avstår därför från att i detta ärende yrka bifall till vårt yrkande. Vi kommer att noggrant och med stort intresse följa inrättandet av detta kompetenscentrum och det viktiga uppdrag som centrumet har i arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck.

2. Hedersrelaterat våld och förtryck, punkt 1 (SD)

av Magnus Persson (SD), Ludvig Aspling (SD) och Ann-Christine From Utterstedt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2020/21:655 av Ebba Hermansson m.fl. (SD) yrkande 4 och

2020/21:656 av Ebba Hermansson m.fl. (SD) yrkandena 1, 2, 19 och 28–30 samt

avslår motionerna

2020/21:450 av Amineh Kakabaveh (-) yrkande 6,

2020/21:656 av Ebba Hermansson m.fl. (SD) yrkande 23,

2020/21:2762 av Ann-Sofie Alm (M) yrkande 2,

2020/21:3274 av Juno Blom m.fl. (L) yrkandena 1 och 14,

2020/21:3405 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 23,

2020/21:3410 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkandena 16 och 19,

2020/21:3453 av Markus Wiechel och Sara Gille (båda SD) yrkandena 1–4,

2020/21:3471 av Karin Enström m.fl. (M) yrkandena 2, 3 och 6 samt

2020/21:3650 av Leila Ali-Elmi och Camilla Hansén (båda MP) yrkande 3.

Ställningstagande

Att hedersrelaterad brottslighet sker i Sverige i dag är något vi tyvärr måste förhålla oss till och arbeta för att motverka. Politiken måste ta hedersutsattas situation på största allvar och erbjuda ett långvarigt skydd. Som utskottet konstaterar pågår arbete på området, men vi beklagar att utskottet inte ser det tydliga behovet av ytterligare åtgärder. Vi har en rad konkreta förslag som utskottet borde ha tillstyrkt.

För att kunna motverka ytterligare utbredning av det hedersrelaterade våldet och förtrycket är det viktigt att de som kommer från en kultur där hedersförtryck är norm tidigt informeras om att andra normer råder i Sverige

och att hedersförtryck aldrig kommer att accepteras här. Vi anser därför att regeringen bör vidta åtgärder för att intensifiera arbetet med informations-spridning som ska ge en god introduktion till de normer och den värdegrund som utgör basen för den svenska jämställdheten. Detta arbete behöver nå ut till de individer som i dag lever i utanförskapsområden präglade av hederskulturer samt de personer som beviljas uppehållstillstånd i Sverige och kommer från hederskulturer. Vi anser också att regeringen bör verka för utökad informationsspridning till personer som riskerar att utsättas för hedersbrott.

Vidare behöver personer som genom sin yrkesutövning kommer i kontakt med individer som lever i en hederskultur ha goda kunskaper och en djup förståelse för hedersbegreppet, dess bakgrund och dess roll i vissa samhällen. Detta förbättrar möjligheterna att upptäcka hedersförtryck och hedersvåld såväl som möjligheterna att kunna erbjuda offren den hjälp som behövs. Nyckelpersoner som jobbar inom vård och omsorg, förskola, skola och fritidsverksamhet, socialtjänst, polisen och rättsväsendet måste få utökade kunskaper i detta ämne. De måste känna till vad som särskiljer hedersnormer från de normer som utgör fundamentet för västvärldens samhällen. De måste också förstå hur dessa skillnader har uppkommit, hur de kan identifieras och vad de resulterar i. Vi anser att regeringen bör utöka satsningarna på att sprida kunskap om hedersproblematikens grunder till vissa nyckelpersoner.

Vi anser vidare att det är av stor vikt att det kommer till stånd en nationell samordning under statligt ansvar för att nå en likvärdig nivå av trygghet och kunskap i landets alla kommuner. Regeringen bör se till att alla kommuner erbjuds nödvändiga verktyg för att ta fram specifika handlingsplaner mot hedersförtryck.

När det gäller stödet till de delar av civilsamhället som i dag föredömligt stöder personer som utsätts för hedersbrottslighet anser vi att detta stöd inte är tillräckligt. Regeringen bör vidta åtgärder för att utöka stödet till de delar av civilsamhället som arbetar mot hedersbrott. Vidare anser vi att regeringen bör vidta åtgärder för att främja tillgången på specialistkompetens såsom särskilda hedersjourer dit utsatta kan vända sig för skydd och stöd speciellt anpassat för deras situation.

Därtill anser vi att regeringen bör tillgodose behovet av nya utredningar kopplade till hedersrelaterad brottslighet. Det är i dag oklart hur situationen verkligen ser ut i Sverige.

Avslutningsvis när det gäller vårt förslag om att uppdraget att förebygga och motverka hedersrelaterat våld och förtryck bör göras permanent vid Länsstyrelsen i Östergötlands län, är det glädjande att kunna konstatera att det nu efter många års påtryckningar från bl.a. Sverigedemokraterna har avsatts medel för att inrätta ett nationellt kompetenscentrum för dessa frågor vid just denna länsstyrelse. Hotet mot verksamheten är därmed förhoppningsvis att betrakta som avvärjt och behovet av ett tillkännagivande överspelat. Vi avstår därför från att i detta ärende yrka bifall till vårt förslag. Vi kommer att noggrant och med stort intresse följa inrättandet av detta kompetenscentrum och det

viktiga uppdrag som centrumet har i arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck.

3. Hedersrelaterat våld och förtryck, punkt 1 (KD)

av Michael Anefur (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2020/21:3405 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 23 och

2020/21:3410 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkandena 16 och 19 samt avslår motionerna

2020/21:450 av Amineh Kakabaveh (-) yrkande 6,

2020/21:655 av Ebba Hermansson m.fl. (SD) yrkande 4,

2020/21:656 av Ebba Hermansson m.fl. (SD) yrkandena 1, 2, 19, 23 och 28–30,

2020/21:2762 av Ann-Sofie Alm (M) yrkande 2,

2020/21:3274 av Juno Blom m.fl. (L) yrkandena 1 och 14,

2020/21:3453 av Markus Wiechel och Sara Gille (båda SD) yrkandena 1–4,

2020/21:3471 av Karin Enström m.fl. (M) yrkandena 2, 3 och 6 samt

2020/21:3650 av Leila Ali-Elmi och Camilla Hansén (båda MP) yrkande 3.

Ställningstagande

I dag vet ingen med säkerhet hur utbredd hederskulturen är men ett enträget arbete görs på området med bl.a. aktiva länsstyrelser och gemensamma initiativ via Sveriges kommuner och regioner. Som utskottet tar upp har regeringen aviserat att det kommer att ligga i uppdraget till det nationella kompetenscentrum mot hedersrelaterat våld och förtryck som nu ska inrättas att regelbundet undersöka omfattningen av det hedersrelaterade våldet och förtrycket. Detta är givetvis bra, men jag anser att mer måste göras och jag beklagar att utskottet inte gör samma bedömning. Regeringen bör skyndsamt starta ett arbete med att ta fram verktyg för att nationellt kunna mäta omfattningen av hedersrelaterat våld och förtryck.

Vidare anser jag att det är viktigt med förbättrat kunskapsstöd till kommunerna så att kompetens och samordningsansvar för hedersrelaterade frågor kan kvalitetssäkras. Till skillnad från utskottet anser jag att regeringen bör vidta ytterligare åtgärder för att säkerställa att sådant kunskapsstöd finns tillgängligt.

4. Hedersrelaterat våld och förtryck, punkt 1 (L)

av Arman Teimouri (L) och Malin Danielsson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:3274 av Juno Blom m.fl. (L) yrkande 14 och avslår motionerna

2020/21:450 av Amineh Kakabaveh (-) yrkande 6,

2020/21:655 av Ebba Hermansson m.fl. (SD) yrkande 4,

2020/21:656 av Ebba Hermansson m.fl. (SD) yrkandena 1, 2, 19, 23 och 28–30,

2020/21:2762 av Ann-Sofie Alm (M) yrkande 2,

2020/21:3274 av Juno Blom m.fl. (L) yrkande 1,

2020/21:3405 av Sofia Damm m.fl. (KD) yrkande 23,

2020/21:3410 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkandena 16 och 19,

2020/21:3453 av Markus Wiechel och Sara Gille (båda SD) yrkandena 1–4,

2020/21:3471 av Karin Enström m.fl. (M) yrkandena 2, 3 och 6 samt

2020/21:3650 av Leila Ali-Elmi och Camilla Hansén (båda MP) yrkande 3.

Ställningstagande

För att effektivt motverka alla former av hedersrelaterat våld och förtryck är det av stor vikt att det finns ett tydligt hbtq-perspektiv i alla insatser. Det gäller på alla nivåer, från det nationella till det lokala arbetet på gräsrotsnivå. Varje offer för hedersrelaterat våld och förtryck behöver bemötas utifrån sin egen situation. Det är vidare viktigt att kunskapen om omfattningen av det hedersrelaterade våldet och förtrycket mot hbtq-personer förbättras. Om hedersrelaterat våld och förtryck i allmänhet är svårt att kartlägga är svårigheterna att bryta tystnaden och minska mörkertalet särskilt stora vad gäller hedersrelaterat våld och förtryck mot hbtq-personer.

Till skillnad från utskottet anser vi att regeringen bör vidta ytterligare åtgärder för att säkerställa att insatserna för offer för hedersrelaterat våld och förtryck utformas så att inte vissa grupper står utan hjälp samt att regeringen skyndsamt bör ta initiativ till att fördjupa kunskapen om det hedersrelaterade våldet och förtrycket mot hbtq-personer och dess omfattning genom en särskild studie.

När det gäller vårt förslag om att regelbundet undersöka omfattningen av det hedersrelaterade våldet och förtrycket är det glädjande att det nationella kompetensteamet vid Länsstyrelsen i Östergötlands län nu utvecklas till ett kompetenscentrum och görs permanent. Liberalerna har länge drivit på för

detta. I centrumets uppdrag kommer att ligga att regelbundet undersöka omfattningen av det hedersrelaterade våldet och förtrycket. Vi kommer att noga följa detta arbete och avstår därmed i nuläget från att yrka bifall till vårt förslag om regelbunden kartläggning.

5. Nationellt centrum för kvinnofrid, punkt 2 (M)

av Mats Green (M), Saila Quicklund (M) och Josefin Malmqvist (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:3471 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 7,

bifaller delvis motion

2020/21:3283 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 3 och

avslår motion

2020/21:657 av Ebba Hermansson m.fl. (SD) yrkande 14.

Ställningstagande

Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK) i Uppsala har inte bara byggt upp en verksamhet med direkt stöd till våldsutsatta kvinnor genom Kvinnofridsmottagningen och Kvinnofridslinjen utan har också, som utskottet noterar, haft ett kunskapsuppdrag med metodutveckling, utbildning, information, kunskaps-sammanställningar och analys av forskningsbehov.

Till skillnad från utskottet anser vi som bekant att det var fel att verksamheten som rör kunskapsuppdraget fördes över till Jämställdhetsmyndigheten vid inrättandet av denna myndighet. Vi befarade redan från start att inrättandet av Jämställdhetsmyndigheten skulle ske på bekostnad av befintliga, väl fungerande verksamheter, vilket nu har visat sig bli fallet.

För att behålla den gedigna kunskap och erfarenhet som har byggts upp vid NCK och för att värna det viktiga och angelägna arbetet med att stödja brottsoffer och berörda myndigheter som NCK bedriver anser vi att regeringen skyndsamt bör vidta åtgärder så att verksamheten återigen kan bedrivas fullskaligt och utan avbrott vid Uppsala universitet.

6. Nationellt centrum för kvinnofrid, punkt 2 (SD)

av Magnus Persson (SD), Ludvig Aspling (SD) och Ann-Christine From Utterstedt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:657 av Ebba Hermansson m.fl. (SD) yrkande 14 och avslår motionerna

2020/21:3283 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 3 och

2020/21:3471 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 7.

Ställningstagande

Den verksamhet som bedrivs vid Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK) i Uppsala har stor betydelse för våldsutsatta kvinnor. NCK verkar som ett kunskaps- och resurscentrum och handhar även den nationella stödtelefonen dit våldsutsatta kvinnor kan vända sig om de behöver råd och stöd. Det är lovvärt att extra medel tillskjutits NCK för att stärka arbetet med den nationella stödtelefonen. Vi anser dock att detta är långtifrån tillräckligt och menar att regeringen bör se över möjligheterna till ökat stöd till verksamheten vid Nationellt centrum för kvinnofrid i Uppsala.

7. Nationellt centrum för kvinnofrid, punkt 2 (C)

av Martin Ådahl (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:3283 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 3,

bifaller delvis motion

2020/21:3471 av Karin Enström m.fl. (M) yrkande 7 och

avslår motion

2020/21:657 av Ebba Hermansson m.fl. (SD) yrkande 14.

Ställningstagande

Genom sin roll som kunskaps- och resurscentrum och med sin mångåriga erfarenhet utgör Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK) en mycket viktig resurs i samhällets mobilisering i arbetet mot våld mot kvinnor. NCK har bl.a. vidareutvecklat metoder och utbildningsmaterial för att inkludera frågor om våld vid möten inom hälso- och sjukvården. Det är angeläget att NCK:s nationella uppdrag värnas och utvecklas. Jag anser därför att regeringen bör vidta åtgärder så att NCK får långsiktiga förutsättningar och återfår sitt nationella uppdrag som kunskaps- och resurscentrum.

8. Jämställdhetspolitikens mål och jämställdhetsintegrering m.m., punkt 3 (SD)

av Magnus Persson (SD), Ludvig Aspling (SD) och Ann-Christine From Utterstedt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2020/21:655 av Ebba Hermansson m.fl. (SD) yrkande 1 och

2020/21:657 av Ebba Hermansson m.fl. (SD) yrkande 1 och

avslår motionerna

2020/21:601 av Josef Fransson (SD) yrkande 8,

2020/21:1218 av Jan Ericson och Lars Beckman (båda M),

2020/21:1460 av Olle Thorell m.fl. (S),

2020/21:1724 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M),

2020/21:1799 av Betty Malmberg (M) yrkande 3,

2020/21:3221 av Fredrik Schulte (M) yrkandena 1 och 2,

2020/21:3258 av Gulan Avci m.fl. (L) yrkande 1 och

2020/21:3283 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkandena 1, 2 och 11.

Ställningstagande

Vi ser jämställdhet mellan kvinnor och män i termer av lika rättigheter och möjligheter att själv forma sitt liv. Varje individ ska stå fri att göra sina egna individuella livsval, utan att det offentliga ska försöka styra eller påverka dessa val. Vi förespråkar en formell jämställdhet där varken kvinnor eller män särbehandlas på grund av sin könstillhörighet. Vi använder oss inte av ytliga analyser av hur kvinnor respektive män fördelar sig på olika områden som ensamt underlag för att avgöra hur jämställt samhället är. Skillnader i preferenser behöver inte i sig vara problematiskt. Vi motsätter oss därför starkt en politik som bygger på förväntningar eller mål om en viss fördelning. Vi

anser att de jämställdhetspolitiska målen behöver formuleras om och att regeringen ska återkomma med förslag i enlighet med det vi anfört ovan.

Trots att Sverige är ett av världens mest jämställda länder är mäns våld mot kvinnor fortfarande ett reellt problem och ett hot mot jämställdheten som måste tas på största allvar. Regeringens ambition att mäns våld mot kvinnor ska upphöra är både bra och välbehövlig, men vi anser inte att den nationella strategin för att förebygga mäns våld mot kvinnor är tillräckligt tydlig. En nollvision som uttalat mål skulle ännu tydligare visa på frågans allvar. Ingen ska någonsin behöva tvivla på huruvida samhället verkligen prioriterar denna fråga och ägnar den största möjliga uppmärksamhet. Vi anser därför att regeringen skyndsamt bör ta initiativ till en nollvision för kvinnovåld. En uttalad sådan vision skulle bidra till arbetet med att även i fortsättningen ligga i framkant när det kommer till jämställdhet.

Vi vill avslutningsvis framhålla att vi inte delar utskottets uppfattning om Jämställdhetsmyndigheten. En del av Sverigedemokraternas budgetförslag för 2021 var att avveckla Jämställdhetsmyndigheten (se bet. 2020/21:AU1). Vi anser att ett aktivt jämställdhetsarbete måste bedrivas inom alla myndigheter för att få genomslag. En särskild myndighet för jämställdhetsfrågor kan få motsatt effekt genom att arbetet inom andra myndigheter och aktörer sidoordnas och nedprioriteras.

9. Jämställdhetspolitikens mål och jämställdhetsintegrering m.m., punkt 3 (C)

av Martin Ådahl (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:3283 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkandena 1, 2 och 11 samt avslår motionerna

2020/21:601 av Josef Fransson (SD) yrkande 8,

2020/21:655 av Ebba Hermansson m.fl. (SD) yrkande 1,

2020/21:657 av Ebba Hermansson m.fl. (SD) yrkande 1,

2020/21:1218 av Jan Ericson och Lars Beckman (båda M),

2020/21:1460 av Olle Thorell m.fl. (S),

2020/21:1724 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M),

2020/21:1799 av Betty Malmberg (M) yrkande 3,

2020/21:3221 av Fredrik Schulte (M) yrkandena 1 och 2 samt

2020/21:3258 av Gulan Avci m.fl. (L) yrkande 1.

Ställningstagande

Som utskottet lyfter fram pågår ett viktigt och omfattande arbete för att främja ett jämställt samhälle, men till skillnad från utskottet menar jag att ännu mer måste göras. Jag anser att regeringen bör se över möjligheterna att genomföra en genomgripande utredning som behandlar och belyser statens, näringslivets, samhällets och individens totala kostnader för ojämställdhet, relaterade till det mål för jämställdhetspolitiken som riksdagen antagit och de delmål för jämställdhetsarbetet som regeringen arbetar efter.

För att de jämställdhetspolitiska målen ska nås behöver vi arbeta strukturerat med jämställdhetsintegrering, jämställdhetsbudgetering och konsuppladad statistik, och myndigheter bör styras med tydliga jämställdhetsdirektiv. Jag välkomnar det arbete som bedrivs inom området, men anser att regeringen bör vidta ytterligare åtgärder i form av mer strukturerat arbete och tydligare direktiv till myndigheterna.

När det gäller Jämställdhetsmyndigheten var jag kritisk till dess inrättande, men nu är myndigheten på plats och den bör därmed ges de förutsättningar som behövs för att kunna uppfylla sina syften. Det är viktigt att myndighetens uppdrag är tydligt formulerat och avgränsat. Det får inte bli så att myndigheten breder ut sig och kväver andra viktiga aktörer på jämställdhetsområdet. Med det anförda anser jag att regeringen bör ge Jämställdhetsmyndigheten i uppdrag att samla berörda parter för att motverka ojämställdhet på arbetsmarknaden.

10. Jämställdhetspolitikens mål och jämställdhetsintegrering m.m., punkt 3 (L)

av Arman Teimouri (L) och Malin Danielsson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:3258 av Gulan Avci m.fl. (L) yrkande 1 och avslår motionerna

2020/21:601 av Josef Fransson (SD) yrkande 8,

2020/21:655 av Ebba Hermansson m.fl. (SD) yrkande 1,

2020/21:657 av Ebba Hermansson m.fl. (SD) yrkande 1,

2020/21:1218 av Jan Ericson och Lars Beckman (båda M),

2020/21:1460 av Olle Thorell m.fl. (S),

2020/21:1724 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M),

2020/21:1799 av Betty Malmberg (M) yrkande 3,

2020/21:3221 av Fredrik Schulte (M) yrkandena 1 och 2 samt

2020/21:3283 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkandena 1, 2 och 11.

Ställningstagande

Vi välkomnar det arbete som bedrivs när det gäller jämställdhetsintegrering, men anser att det behövs en ytterligare ambitionshöjning för att jämställdhetsintegrering även fortsättningsvis ska kunna anses vara den bärande strategin i jämställdhetspolitiken. Sverige är fortfarande inte ett jämställt samhälle. För de kvinnor och män, flickor och pojkar som varje dag påverkas av den orättvisa som detta innebär är det ingen hjälp att orättvisan förut var ännu större.

Till skillnad från utskottet anser vi att regeringen bör vidta ytterligare åtgärder för att jämställdhetsintegrering även fortsättningsvis ska vara den bärande strategin i jämställdhetspolitiken.

11. Jämställda löner, punkt 4 (L)

av Arman Teimouri (L) och Malin Danielsson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:3258 av Gulan Avci m.fl. (L) yrkande 2 och avslår motionerna

2020/21:1146 av Jan Ericson (M),

2020/21:2443 av Marlene Burwick (S),

2020/21:2696 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkandena 1 och 2,

2020/21:3283 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 6 och

2020/21:3410 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkandena 3 och 4.

Ställningstagande

Att arbeta deltid kan vara ett frivilligt beslut för att få mer tid till annat. Men så ser inte verkligheten ut i många fall, utan i alldeles för många fall är deltidsarbete ett ofrivilligt val som främst drabbar kvinnor. Den ofrivilliga deltiden påverkar framför allt kvinnors löner och pensioner och är ett centralt jämställdhetsproblem.

Vi är medvetna om de insatser för att pressa tillbaka den ofrivilliga deltiden i kommuner och regioner som görs på många håll, men till skillnad från utskottet vill vi öka förändringstrycket ytterligare.

Kommunerna och regionerna måste börja se heltidsarbete som norm. De bör kartlägga den ofrivilliga deltid som finns. Detta görs i dag i många kommuner och regioner som en del av det systematiska arbetsmiljöarbetet,

men detta behöver ske generellt. Utifrån kartläggningarna bör varje kommun och region sedan ta fram en handlingsplan för att motverka ofrivillig deltid.

Kommuner och regioner måste också börja redovisa andelen deltider, och andelen ofrivilliga deltider, som en del av sin årsredovisning. Redovisningen bör vara uppdelad på män och kvinnor för att synliggöra könsskillnaderna. Konkret förverkligas detta genom att andelen deltider och andelen ofrivilliga deltider blir en av de upplysningar som ska ingå i förvaltningsberättelsen.

Vi anser att regeringen ytterligare bör verka för att minska den ofrivilliga deltiden i enlighet med vad vi anfört ovan.

12. Övriga frågor om jämställdhet i arbetslivet, punkt 5 (SD)

av Magnus Persson (SD), Ludvig Aspling (SD) och Ann-Christine From Utterstedt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:724 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 31 och
avslår motionerna
2020/21:2081 av Elin Gustafsson m.fl. (S),
2020/21:2927 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 21,
2020/21:3258 av Gulan Avci m.fl. (L) yrkande 3 och
2020/21:3283 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 5.

Ställningstagande

Det finns enligt vår mening för liten vetskap när det gäller frågan om kvinnor och män har lika möjligheter inom jordbruket. Vetskap finns om att jordbruket är mansdominerat, men jämställdhet handlar om samma möjligheter, inte lika utfall. Jämställdhet måste både rymma möjligheten att livsval skiljer sig åt på populationsnivå och att samma möjligheter finns på individnivå. En utredning av om möjligheterna att bli jordbrukare skiljer sig mellan de båda könen och vad eventuella skillnader kan bero på, vore bra. Utredningen ska se bortom statistik på utfall och utfallet ska inte förväxlas med möjligheter.

Vi noterar de insatser som utskottet lyfter fram för att främja jämställdhet i arbetslivet, men anser inte att detta kommer att ge tillfredsställande svar på orsaken till att det är så få kvinnor inom jordbruket. Vi anser därmed att regeringen bör tillsätta en utredning i enlighet med vad vi anfört ovan.

13. Övriga frågor om jämställdhet i arbetslivet, punkt 5 (C)

av Martin Ådahl (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:3283 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 5 och
avslår motionerna

2020/21:724 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 31,

2020/21:2081 av Elin Gustafsson m.fl. (S),

2020/21:2927 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 21 och

2020/21:3258 av Gulan Avci m.fl. (L) yrkande 3.

Ställningstagande

För att nå en hållbar och konkurrenskraftig tillväxt krävs att både kvinnor och män har inflytande och kan bidra till utvecklingen. En undersökning av tankesmedjan Ownershift visar dock att kvinnor bara äger hälften så mycket företag, aktier, skog, mark och fastigheter som män. Samtidigt är 70 procent av alla företagare män. Huvudansvaret för hem och familj hindrar ofta kvinnor från att starta och driva företag. Dessutom missgynnas kvinnors företag och affärsidéer i företagsstöd och utlåning.

Jag vill se att Statistiska centralbyrån presenterar könsuppdelad statistik över förmögenhet, att Tillväxtverket förnyar och uppdaterar informationen kring nystartade företag och förtydligar skillnaderna mellan ägande, företagande och ledning av företag samt att Lantmäteriet ser över inte bara de andelar av mark och fastigheter som ägs av kvinnor, män och företag utan även presenterar värdet av dessa. Till skillnad från utskottet anser jag att det inte finns någon anledning att vänta med att ta initiativ när det gäller att belysa hur ägandet är fördelat mellan kvinnor och män.

Jag anser därmed att regeringen bör ge omnämnda myndigheter i uppdrag att presentera aktuella uppgifter om ägande, företagande och ledning av företag i enlighet med det ovan anförda.

14. Övriga frågor om jämställdhet i arbetslivet, punkt 5 (L)

av Arman Teimouri (L) och Malin Danielsson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:3258 av Gulan Avci m.fl. (L) yrkande 3 och avslår motionerna

2020/21:724 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 31,

2020/21:2081 av Elin Gustafsson m.fl. (S),

2020/21:2927 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 21 och

2020/21:3283 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 5.

Ställningstagande

Regeringens jämställdhetspolitik uppmärksammar enligt vår mening inte företagarefrågorna på ett tillfredsställande sätt. En jämställdhetspolitik utan ett tydligt företagarperspektiv riskerar att befästa könsstereotypa föreställningar där företagande och entreprenörskap förknippas med män, medan kvinnor i första hand ses som anställda. Endast 27 procent av företagen i Sverige drivs av kvinnor. Det är lägre än EU:s genomsnittliga nivå, där drygt 32 procent av företagen drivs av en kvinna.

Till skillnad från utskottet anser vi att regeringen bör vidta ytterligare åtgärder för att förbättra förutsättningarna för kvinnors företagande.

15. Diskriminering på grund av kön och föräldraledighet, punkt 7 (KD)

av Michael Anefur (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:2774 av Ebba Busch m.fl. (KD) yrkande 32 och avslår motion

2020/21:839 av Roza Güclü Hedin m.fl. (S).

Ställningstagande

Under alliansregeringens tid stärktes skyddet för föräldrar vad gäller diskriminering i arbetslivet. Det infördes bl.a. ett missgynnandeförbud vid föräldraledighet. Trots den viktiga lagändring som då genomfördes är missgynnande i samband med föräldraledighet fortfarande vanligt i arbetslivet enligt Diskrimineringsombudsmannen (DO). Exempel på detta uppges vara uppsägningar

eller hot om uppsägning. Antalet anmälningar som är kopplade till denna grund har också ökat något de senaste åren.

En kartläggning bör genomföras av frågan om diskriminering eller missgynnande av föräldrar och gravida i arbetslivet. Det är inte tillräckligt som utskottet verkar mena att utgå från att regeringen noga följer utvecklingen på området. Jag upprepar därför kravet även detta år och anser att regeringen bör ge ett sådant kartläggningssuppdrag till DO, som redan i dag tar emot anmälningar och därmed har konkreta fall där diskriminering eller missgynnande har förekommit. I uppdraget till DO bör ingå att lämna förslag till tänkbara åtgärder för att stärka skyddet mot diskriminering av föräldrar och gravida i arbetslivet.

16. Diskriminering på grund av etnisk tillhörighet och religion eller annan trosuppfattning, punkt 9 (V)

av Ciczie Weidby (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:387 av Christina Høj Larsen m.fl. (V) yrkande 4 och avslår motionerna

2020/21:2701 av Leila Ali-Elmi m.fl. (MP) yrkande 9,

2020/21:3047 av Leila Ali-Elmi (MP) yrkandena 1 och 2,

2020/21:3234 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkandena 19 och 20 samt

2020/21:3410 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkandena 1, 5 och 18.

Ställningstagande

Högerpartiernas recept på nyanländas etablering på arbetsmarknaden och inkludering i samhället handlar om att sänka lönerna och rikta udden mot dem som sökt sig till Sverige. De bärande idéerna är att de nyanlända endast kan få enklare arbeten med låg ersättning och att de själva måste anstränga sig mer för att komma in i samhället. Jag menar att denna debatt leder till fel lösningar på felformulerade problem. Sverige behöver fler jobb och förbättrad produktivitet inom olika sektorer, inte fler låglönejobb. Och det behövs ett stopp för diskriminering.

Jag välkomnar det arbete som utskottet hänvisar till, men till skillnad från utskottet anser jag att det behöver tas kraftfullare tag mot diskrimineringen i samhället. Diskrimineringsfrågor är komplexa. Det är ofta svårt att bevisa att diskriminering förekommit och svårt att motverka den. En kriskommission mot diskriminering bör tillsättas som kan arbeta för en samlad lösning på

försörjningsbehov och mot strukturell diskriminering. En sådan kommission bör ta till vara den omfattande akademiska kunskapen om diskrimineringsfrågor och arbetsmiljöfrågor och lämna förslag på en konkret och framsynt politik för att säkra de långsiktiga försörjningsbehoven på arbetsmarknaden med särskilt fokus på de sektorer som är ett direkt offentligt ansvar.

Jag anser att regeringen bör tillsätta en kriskommission mot diskriminering i enlighet med det som anförts ovan.

17. Diskriminering på grund av etnisk tillhörighet och religion eller annan trosuppfattning, punkt 9 (KD)

av Michael Anefur (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:3410 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkandena 1, 5 och 18 samt avslår motionerna

2020/21:387 av Christina Høj Larsen m.fl. (V) yrkande 4,

2020/21:2701 av Leila Ali-Elmi m.fl. (MP) yrkande 9,

2020/21:3047 av Leila Ali-Elmi (MP) yrkandena 1 och 2 samt

2020/21:3234 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkandena 19 och 20.

Ställningstagande

Liksom utskottet välkomnar jag regeringens arbete utifrån den nationella planen mot rasism och liknande former av fientlighet och hatbrott som antogs 2016. Jag anser dock att behovet av att motverka hatbrott på religiös grund, inklusive kristofobiska brott, måste lyftas fram på ett ännu tydligare sätt. De senaste åren har många asylsökande drabbats av hot och våld på grund av sin tro, särskilt de som konverterat från en tro till en annan. Det är inte acceptabelt att människor flyr till Sverige från hot och våld på grund av sin tro, men sedan inte kan känna sig trygga här. Dessa hatbrott får inte planteras vidare in i samhället och skapa ökade motsättningar i vårt samhälle. Religionsfriheten måste vara en självklarhet och ständigt bevakas. Religionsdialog bör uppmuntras och tydliga markeringar måste göras mot alla former av hat på grund av religiös tillhörighet mot judar, muslimer, kristna eller människor med andra trosuppfattningar.

Jag anser med det anförda att regeringen bör inkludera diskriminering på grund av religion eller annan trosuppfattning bland de utpekade fokusområden som är föremål för förebyggande och motverkande insatser i den nationella planen mot rasism och liknande former av fientlighet och hatbrott.

Ett fullt rimligt krav som en arbetsgivare kan ställa på sin personal är att de visar ansiktet på arbetsplatsen. Det är nödvändigt för samspel med kollegor, underordnade, överordnade och kunder. Religionsfrihet är viktig att värna, men vissa element kan vara så pass hindrande för vad som är normal mänsklig interaktion att det inte kan anses skyddas av diskrimineringsgrunderna. Att vägra visa ansiktet är en sådan sak. Jag kan tyvärr konstatera att utskottet inte heller i år vill sträcka sig längre än att beskriva relationen mellan diskrimineringslagen och religionsfriheten som komplex.

Jag upprepar därför mitt krav på att regeringen bör ta initiativ till förtydligande av lagstiftningen så att det inte råder några tveksamheter om huruvida arbetsgivare får kräva att anställda visar ansiktet eller inte.

18. Diskriminering på grund av etnisk tillhörighet och religion eller annan trosuppfattning, punkt 9 (L)

av Arman Teimouri (L) och Malin Danielsson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:3234 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkandena 19 och 20 samt avslår motionerna

2020/21:387 av Christina Høj Larsen m.fl. (V) yrkande 4,

2020/21:2701 av Leila Ali-Elmi m.fl. (MP) yrkande 9,

2020/21:3047 av Leila Ali-Elmi (MP) yrkandena 1 och 2 samt

2020/21:3410 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkandena 1, 5 och 18.

Ställningstagande

Ingen ska hållas tillbaka av fördomar och diskriminering, men dessvärre kan vi konstatera att många nyanlända möts av både direkt och indirekt diskriminering bl.a. på arbetsmarknaden. Att nyanlända har svårare att få jobb på svensk arbetsmarknad handlar inte bara om bristande kunskaper i svenska och utbildningsbakgrund utan också om diskriminering eller fördomar hos arbetsgivare. Ansökningar sållas bort på grund av att namnen inte är svenskklingande. En del arbetsgivare vågar inte satsa på att anställa den som inte pratar perfekt svenska. Men i dag vittnar även anställda med utländsk bakgrund om att de utsätts för rasism och diskriminering på jobbet av kunder och klienter. Detta är en arbetsmiljöfråga som framför allt arbetsgivaren har ett ansvar för att hantera, men vi som medmänniskor har alla ett ansvar för att

stötta dem som utsätts. Det behövs också ett effektivt arbete mot diskriminering. Det ska kosta att diskriminera, och den som drabbas ska kunna få hjälp och upprättelse.

Liksom utskottet välkomnar vi att regeringen fortsätter arbetet utifrån den nationella planen mot rasism och liknande former av fientlighet och hatbrott, men det är inte nog. Vi anser dock att regeringen, i enlighet med det som sagts ovan, bör vidta ytterligare åtgärder för att bekämpa diskriminering på arbetsmarknaden.

19. Kvotering och positiv särbehandling, punkt 12 (SD)

av Magnus Persson (SD), Ludvig Aspling (SD) och Ann-Christine From Utterstedt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:655 av Ebba Hermansson m.fl. (SD) yrkande 2 och
avslår motion

2020/21:3374 av Jan Ericson (M).

Ställningstagande

Vi anser att s.k. positiv särbehandling förstärker synen på människor som representanter för en grupp snarare än representanter för sig själva. Här finns en tydlig skiljelinje mellan vår syn och den jämställdhetspolitik som regeringen för. Vägen till bejakande av individuella val och bedömning av individen efter personliga egenskaper snarare än kön kan aldrig gå genom särbehandling. Det är vår övertygelse att det individuella perspektivet aldrig får överskuggas av ideal och målbilder om viss fördelning.

Vi anser därför att regeringen bör återkomma med förslag som innebär att alla former av kvotering och positiv särbehandling på basis av kön avvecklas.

20. Översyn av diskrimineringslagen och Diskrimineringsombudsmannens uppdrag, punkt 13 (M)

av Mats Green (M), Saila Quicklund (M) och Josefin Malmqvist (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:3366 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkandena 9 och 10 samt avslår motionerna

2020/21:46 av Martina Johansson (C) yrkande 4,

2020/21:2529 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 19,

2020/21:2801 av Fredrik Schulte (M) yrkande 2,

2020/21:2924 av Per Schöldberg m.fl. (C) yrkande 10,

2020/21:3082 av Jan Ericson och Lars Beckman (båda M),

2020/21:3234 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 12 och

2020/21:3261 av Barbro Westerholm m.fl. (L) yrkande 12.

Ställningstagande

Ett effektivt arbete mot diskriminering är avgörande för att öka samhörigheten i samhället, för att stärka människors frihet och trygghet samt skapa förutsättningar för fler att nå sin fulla potential. Övergrepp och kränkningar mot kvinnor, såväl som sexistiska attityder, är ett strukturellt problem. Det kräver många olika åtgärder på flera områden. Bland annat behöver förbättringar ske på våra arbetsplatser.

En undersökning av Diskrimineringsombudsmannen visar att endast en av sex arbetsgivare känner till att de behöver arbeta med aktiva åtgärder, och ungefär lika många vet om att de ska ha riktlinjer och rutiner för att förhindra och hantera trakasserier på arbetsplatsen. Diskrimineringsombudsmannen har i uppdrag att stötta och sprida kunskap och verktyg för att underlätta för fler arbetsgivare att leva upp till lagen och bedriva ett effektivt arbete mot diskriminering och sexuella trakasserier.

Vi har givetvis noterat det statliga utredningsarbete på diskrimineringsområdet som utskottet hänvisar till, men till skillnad från utskottet anser vi att regeringen bör vidta ytterligare åtgärder för att följa upp och säkerställa att Diskrimineringsombudsmannens uppdrag att stötta och sprida kunskap har avsedd effekt.

Till skillnad från utskottet anser vi vidare att det finns behov av att göra en mer genomgripande utvärdering av diskrimineringslagen för att säkerställa att den har haft avsedd effekt. Vi noterar vidare att Utredningen om bättre möjligheter att motverka diskriminering, som utskottet hänvisar till, i sitt betänkande gav uttryck för att sanktionsfrågan bör ses över på ett mer generellt plan. I och med detta upprepar vi vårt ställningstagande från förra riksmötet och anser att regeringen bör tillsätta en utredning med uppdraget att utvärdera diskrimineringslagen.

21. Översyn av diskrimineringslagen och Diskrimineringsombudsmannens uppdrag, punkt 13 (C)

av Martin Ådahl (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:2529 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 19 och avslår motionerna

2020/21:46 av Martina Johansson (C) yrkande 4,

2020/21:2801 av Fredrik Schulte (M) yrkande 2,

2020/21:2924 av Per Schöldberg m.fl. (C) yrkande 10,

2020/21:3082 av Jan Ericson och Lars Beckman (båda M),

2020/21:3234 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 12,

2020/21:3261 av Barbro Westerholm m.fl. (L) yrkande 12 och

2020/21:3366 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkandena 9 och 10.

Ställningstagande

De som bor i utsatta områden måste skyddas mot diskriminering och rasism. Kombinationen av att områdena är eftersatta och otrygga, samtidigt som individer behandlas illa och diskrimineras på grund av utseende eller klädsel, skapar en stark känsla hos många, även barn till utlandsfödda, att vara en andra klassens medborgare. För att stärka kampen mot diskriminering finns mycket som talar för inrättandet av en särskild diskrimineringsnämnd för att personer inte ska behöva gå till domstol för att få sitt ärende prövat.

Jag noterar det utskottet anför om att frågan redan har varit föremål för överväganden i en statlig utredning, och att utskottet inte vill föregripa den pågående beredningen av utredningens förslag. Jag noterar också att utredningen i sitt betänkande ger uttryck för att det krävs ytterligare överväganden om en diskrimineringsnämnd ska inrättas. Enligt min mening är det hög tid att ge fler diskriminerade möjlighet att få upprättelse, och jag anser därför att regeringen bör gå vidare med förslaget och ytterligare låta utreda inrättandet av en diskrimineringsnämnd.

Jag anser vidare att det är angeläget att överväga om kraven på arbetsgivare när det gäller arbetet mot diskriminering kan differentieras utifrån storleken på företaget, vilket det finns förslag om i bl.a. kommittémotion 2020/21:2924 (C) yrkande 10. Här avstår jag dock från att reservera mig till förmån för motionsyrkandet, med hänvisning bl.a. till det utredningsbetänkande som nyligen presenterats och som tar upp arbetsgivares skyldighet att arbeta med aktiva åtgärder mot diskriminering (SOU 2020:79).

22. Översyn av diskrimineringslagen och Diskrimineringsombudsmannens uppdrag, punkt 13 (L)

av Arman Teimouri (L) och Malin Danielsson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2020/21:3234 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 12 och

2020/21:3261 av Barbro Westerholm m.fl. (L) yrkande 12 och
avslår motionerna

2020/21:46 av Martina Johansson (C) yrkande 4,

2020/21:2529 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 19,

2020/21:2801 av Fredrik Schulte (M) yrkande 2,

2020/21:2924 av Per Schöldberg m.fl. (C) yrkande 10,

2020/21:3082 av Jan Ericson och Lars Beckman (båda M) och

2020/21:3366 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkandena 9 och 10.

Ställningstagande

Givetvis delar vi utskottets uppfattning att diskrimineringslagen har en viktig roll i det aktiva arbetet med att förebygga diskriminering. Vi noterar även den pågående utredningen om vissa frågor i diskrimineringslagen som nyligen har lämnat ett delbetänkande med utredningens överväganden och förslag på åtgärder som behövs för att säkerställa efterlevnad av bestämmelserna om aktiva åtgärder, inklusive lönekartläggningar, i diskrimineringslagen.

Till skillnad från utskottet menar vi dock att det finns behov av att göra en mer genomgripande utvärdering av diskrimineringslagen för att säkerställa att den har haft avsedd effekt. I sammanhanget bör man uppmärksamma det faktum att många anmälningar inte leder till någon åtgärd eftersom det som har anmälts inte bedöms ligga inom ramen för lagen. En närmare analys av den samlade mängden anmälningar kan ge kunskap om både det eventuella behovet av lagjusteringar och behovet av förbättrad information till allmänheten om vad diskrimineringslagen omfattar och inte. En sådan översyn kan också inkludera den nuvarande modellen med en statlig diskrimineringsombudsman i kombination med statsstödda fristående antidiskrimineringsbyråer.

Vi anser därmed att regeringen, i enlighet med vad som sagts ovan, bör tillsätta en utredning med uppdraget att utvärdera diskrimineringslagen.

23. Jämlikhetsdata, punkt 14 (V)

av Ciczie Weidby (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:387 av Christina Höj Larsen m.fl. (V) yrkande 1.

Ställningstagande

Jämlikhetsdata är information om hur olika diskrimineringsgrunder, t.ex. religion, hudfärg eller etnicitet, är fördelade i populationen och hur de samverkar med varandra. Avsikten med jämlikhetsdata är att undersöka förekomsten och effekterna av diskriminering.

Sverige kritiseras regelbundet av FN, EU och Europarådet för att inte samla in relevant kunskap och systematisk statistik om olika minoriteters situation. Slutsatsen är att jämlikhetsdata både kan och bör införas och praktiseras mer systematiskt även i Sverige. Det krävs mer kunskap om olika gruppers utsatthet om vi ska kunna motverka diskriminering och ojämställdhet i samhället. Segregationen och ojämlikheten är som mest tydlig i relation till diskrimineringsgrunderna etnisk tillhörighet, nationellt ursprung eller hudfärg samt religion eller annan trosuppfattning.

Utskottet hänvisar i sitt ställningstagande bl.a. till att EU-kommissionen i två nya handlingsplaner lyfter vikten av jämlikhetsdata. Jag välkomnar detta och noterar att kommissionen bl.a. uppmanar medlemsländerna att förbättra insamlingen av just jämlikhetsdata. Jag beklagar att inte utskottet också ser detta behov.

Jag anser mot denna bakgrund att regeringen bör återkomma med förslag om att upprätta jämlikhetsdata som bygger på samtliga diskrimineringsgrunder.

Särskilda yttranden

1. Nationellt centrum för kvinnofrid, punkt 2 (KD)

Michael Anefur (KD) anför:

I Kristdemokraternas budgetförslag för 2021 föreslås att Jämställdhetsmyndigheten ska läggas ned och att Nationellt centrum för kvinnofrid ska tillföras medel för att ge bättre förutsättningar för ett långsiktigt och systematiskt arbete mot våld i nära relationer och hedersförtryck. Jag står naturligtvis bakom detta förslag men saknar möjlighet att här reservera mig till förmån för det eftersom det behandlades under höstens budgetberedning. Jag hänvisar i stället till Kristdemokraternas ställningstaganden i betänkande 2020/21:AU1.

2. Jämställdhetspolitikens mål och jämställdhetsintegrering m.m., punkt 3 (M)

Mats Green (M), Saila Quicklund (M) och Josefin Malmqvist (M) anför:

I Moderaternas budgetförslag för 2021 föreslås att anslaget till Jämställdhetsmyndigheten ska halveras, eftersom myndigheten enligt Moderaternas mening bör avvecklas. Ett aktivt jämställdhetsarbete måste enligt vår mening bedrivas inom alla relevanta myndigheter för att få genomslag. En särskild myndighet för jämställdhetsfrågor kan få motsatt effekt genom att arbetet inom andra myndigheter och aktörer sidoordnas eller nedprioriteras.

Vi står naturligtvis bakom det nämnda förslaget men eftersom det behandlades i samband med höstens budgetberedning saknar vi möjlighet att här reservera oss till förmån för det. Vi hänvisar i stället till Moderaternas ställningstaganden i betänkande 2020/21:AU1.

3. Jämställdhetspolitikens mål och jämställdhetsintegrering m.m., punkt 3 (KD)

Michael Anefur (KD) anför:

I Kristdemokraternas budgetförslag för 2021 föreslås att anslaget till Jämställdhetsmyndigheten ska minskas med drygt en tredjedel, eftersom myndigheten enligt Kristdemokraternas mening bör avvecklas. Kristdemokraterna förespråkar i stället att det inrättas en delegation för jämställdhet som ska ansvara för att samordna insatserna på jämställdhetspolitikens område och initiera forskning om jämställdhet.

Jag står naturligtvis bakom nämnda förslag men eftersom förslaget behandlades i samband med höstens budgetberedning saknar jag möjlighet att här reservera mig till förmån för det. Jag hänvisar i stället till Kristdemokraternas ställningstaganden i betänkande 2020/21:AU1.

4. Jämställda löner, punkt 4 (C)

Martin Ådahl (C) anför:

I kommittémotion 2020/21:3283 (C) yrkande 6 föreslås att det bör tillsättas en utredning med uppdrag att se över hur löneskillnaderna på svensk arbetsmarknad kan raderas ut. Med beaktande av det arbete som för närvarande bedrivs av Kommissionen för jämställda livsinkomster, vilket ligger i linje med vad som efterfrågas i motionen, har jag valt att i nuläget inte reservera mig till förmån för nämnda förslag. Jag kommer att noggrant följa upp kommissionens arbete och de slutsatser som presenteras för att nå målen, och återkomma till frågan i annat sammanhang.

5. Jämställda löner, punkt 4 (KD)

Michael Anefur (KD) anför:

I kommittémotion 2020/21:3410 (KD) yrkande 1 och 2 föreslås att regelverket för lönekartläggning ändras för att bättre anpassas till arbetsgivare av olika slag respektive att Medlingsinstitutet ska ges i uppdrag att följa utvecklingen av löneskillnader mellan kvinnor och män på arbetsgivarivå. Jag står givetvis bakom förslagen i nämnda motion och anser att det finns anledning att se över de verktyg som finns och det arbete som sker för att främja jämställda löner.

Med hänsyn till framför allt det arbete som bedrivs av Kommissionen för jämställda livsinkomster, vilket i stora delar tangerar det som efterfrågas i motionen, har jag dock valt att i nuläget inte reservera mig till förmån för nämnda förslag. Jag kommer att noga följa kommissionens arbete, och kommer att återkomma till frågorna i annat sammanhang.

6. Diskriminering på grund av funktionsnedsättning, punkt 10 (V)

Ciczie Weidby (V) anför:

I kommittémotion 2020/21:167 (V) yrkande 4 föreslås att det ska göras en utvärdering av hur diskrimineringslagen efterlevs med avseende på funktionsnedsättning som diskrimineringsgrund. Jag står givetvis bakom detta förslag i sak och anser att det är viktigt att utvärdera den rådande lagstiftningen.

Med hänvisning framför allt till det tillkännagivande som riktats till regeringen om att utvärdera det utvidgade skyddet mot bristande tillgänglighet avstår jag dock i nuläget från att reservera mig till förmån för nämnda förslag. Jag utgår från att regeringen aktivt bereder detta ärende och förväntar mig en redovisning av utvärderingen inom en snar framtid. Om så inte sker kommer jag att återkomma till frågan i annat sammanhang.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2020/21

2020/21:46 av Martina Johansson (C):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska tillsätta en utredning om att se över hur lagstiftningen kan differentieras utifrån storleken på företaget och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:167 av Maj Karlsson m.fl. (V):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utvärdera hur diskrimineringslagen efterlevs med avseende på funktionsnedsättning som diskrimineringsgrund och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:196 av Sven-Olof Sällström och Michael Rubbestad (båda SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheterna att införa politisk åskådning som diskrimineringsgrund i diskrimineringslagstiftningen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheterna att låta Diskrimineringsombudsmannen införliva politisk åskådning och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:241 av Eric Westroth (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att även inkludera begreppet ”politisk åsikt” som diskrimineringsgrund i den svenska diskrimineringslagstiftningen och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:387 av Christina Høj Larsen m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma med förslag om att upprätta jämlikhetsdata som bygger på samtliga diskrimineringsgrunder och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska tillsätta en kriskommission mot diskriminering och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:450 av Amineh Kakabaveh (-):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att hederskulturens inverkan på det svenska samhället och den svenska demokratin måste utredas på djupet och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:601 av Josef Fransson (SD):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lägga ned Jämställdhetsmyndigheten och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:655 av Ebba Hermansson m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om jämställdhetspolitiska mål och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kvotering och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om hedersrelaterat våld och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:656 av Ebba Hermansson m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett intensifierat arbete med informationsspridning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utökade satsningar på att sprida kunskap till vissa nyckelpersoner om hedersproblematikens grunder och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om statlig samordning för att erbjuda alla kommuner nödvändiga verktyg för att ta fram specifika handlingsplaner mot hedersförtryck och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Länsstyrelsen i Östergötland bör ges ett fortsatt ansvar för arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utökad informationsspridning till personer som riskerar att utsättas för hedersbrott, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att utöka stödet till de delar av civilsamhället som arbetar mot hedersbrott, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av nya utredningar kopplade till hedersrelaterad brottslighet och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:657 av Ebba Hermansson m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en nollvision för kvinnovåld och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna till utökat stöd till NCK (Nationellt centrum för kvinnofrid) och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:724 av Staffan Eklöf m.fl. (SD):

31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda om kvinnor har samma möjlighet som män att bli jordbrukare och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:839 av Roza Güclü Hedin m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för en lagstiftning som begränsar arbetsgivares intervjurätt gällande arbetssökandes planer om familjebildning eftersom det framför allt riskerar att missgynna kvinnors ställning på arbetsmarknaden och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1012 av Eric Palmqvist (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheterna att införa politisk åskådning som diskrimineringsgrund i diskrimineringslagstiftningen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheterna att låta Diskrimineringsombudsmannen införliva politisk åskådning och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1146 av Jan Ericson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avskaffa diskrimineringslagens krav på lönekartläggning och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1218 av Jan Ericson och Lars Beckman (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avveckla Jämställdhetsmyndigheten och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1460 av Olle Thorell m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att införa en nollvision för mäns våld mot kvinnor och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1507 av Robert Hannah (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram en vitbok om hur hbt-personer historiskt behandlats i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1724 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att jämställdhet ska genomsyra alla myndigheter och verk i regleringsbrev och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1799 av Betty Malmberg (M):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att snarast utvärdera regeringens jämställdhetsmål nummer 2 och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2081 av Elin Gustafsson m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur vi kan nå ett mer jämställt arbetsliv bl.a. utifrån att bryta befintliga ekonomiska hinder för vidareutbildning, förbättra kompetensförsörjningen och stärka yrkeshögskoleutbildningarna och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2133 av Daniel Andersson m.fl. (S):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska arbeta för att EU:s diskrimineringslagstiftning ska förstärkas, där målet är en sammanhållen lagstiftning som omfattar alla diskrimineringsgrunder och gäller även utanför arbetsmarknaden, och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2443 av Marlene Burwick (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för jämställda löner och överväga jämställdhetscertifiering och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2529 av Alireza Akhondi m.fl. (C):

19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ytterligare utreda inrättandet av en diskrimineringsnämnd och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2561 av Ann-Britt Åsebol och Lotta Finstorp (båda M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheten att förbättra seniorers villkor och möjligheter på arbetsmarknaden och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2696 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att offentliga arbetsgivare ska gå före för jämställda löner, rätt till heltid och möjlighet till deltid, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Medlingsinstitutet i uppdrag att verka för jämställda löner och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om trakasserier och sexuella trakasserier på arbetsplatsen och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2701 av Leila Ali-Elmi m.fl. (MP):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att motverka diskriminering på arbetsmarknaden och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2762 av Ann-Sofie Alm (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det ska råda nolltolerans mot hederskultur i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2774 av Ebba Busch m.fl. (KD):

32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Diskrimineringsombudsmannen bör ges i uppdrag att utföra en fördjupad studie av förekomsten av diskriminering eller missgynnande av föräldrar eller gravida i arbetslivet och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2801 av Fredrik Schulte (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över skadeståndsbeloppen i diskrimineringsmål och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2924 av Per Schöldberg m.fl. (C):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska tillsätta en utredning om att se över hur lagstiftningen

kan differentieras utifrån storleken på företaget och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2927 av Ola Johansson m.fl. (C):

21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om dialog mellan det offentliga och branschen i jämställdhetsfrågor och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3047 av Leila Ali-Elmi (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa avidentifiering av jobbsökningar på offentliga arbetsplatser och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om uppdrag till Arbetsmiljöverket och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3082 av Jan Ericson och Lars Beckman (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av diskrimineringslagstiftningen och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3221 av Fredrik Schulte (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förtydliga att lagstadgade mål för jämställdhet och jämlikhet avser en proceduriell jämställdhet/jämlikhet i form av likvärdiga möjligheter, inte likvärdiga utfall, och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de jämställdhetspolitiska målen bör ändras i linje med motionens intentioner och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3234 av Johan Pehrson m.fl. (L):

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om diskrimineringslagens tillämpning och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bekämpa rasism, främlingsfientlighet och intolerans och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bekämpa diskriminering på arbetsmarknaden och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3258 av Gulan Avci m.fl. (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om jämställdhetsintegrering som strategi och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ytterligare åtgärder för att motverka den ofrivilliga deltiden i kommuner och regioner och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om företagarperspektiv i jämställdhetspolitiken och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3261 av Barbro Westerholm m.fl. (L):

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om översyn av diskrimineringslagen och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om diskrimineringsskyddet på EU-nivå för hbtq-personer och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3274 av Juno Blom m.fl. (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kartläggning av hedersrelaterat våld och förtryck och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om hedersrelaterat våld mot och förtryck av hbtq-personer och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3283 av Alireza Akhondi m.fl. (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att genomföra en genomgripande utredning som behandlar och belyser statens, näringslivets, samhällets och individens totala kostnader för ojämställdhet, relaterade till de mål för jämställdhetspolitiken som riksdagen antagit, och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att arbetet med jämställdhetsintegrering, könsuppdelad statistik och gender budgeting stärks och att myndigheter får jämställdhetsdirektiv och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK) bör få långsiktiga förutsättningar och återfå sitt nationella uppdrag som kunskaps- och resurscentrum och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge berörda myndigheter i uppdrag att presentera aktuella uppgifter om

ägande, företagande och ledning av företag och tillkännager detta för regeringen.

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att genomföra kraftfulla åtgärder för jämställda löner och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Jämställdhetsmyndigheten i uppdrag att samla berörda parter för att motverka ojämställdhet på arbetsmarknaden och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3366 av Ulf Kristersson m.fl. (M):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa att Diskrimineringsombudsmannens uppdrag rörande stöttning och kunskapspridning har avsedd effekt, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en utvärdering av diskrimineringslagen och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3374 av Jan Ericson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa lagstiftningen mot kvotering och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3405 av Sofia Damm m.fl. (KD):

23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra kunskapsstödet till kommuner så att kompetens och samordningsansvar i fråga om hedersrelaterade frågor kan kvalitetssäkras och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3410 av Désirée Pethrus m.fl. (KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inkludera diskriminering på grund av religion eller annan trosuppfattning bland de utpekade fokusområden som är föremål för förebyggande och motverkande insatser i den nationella handlingsplanen mot rasism och liknande former av fientlighet och hatbrott på nätet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att diskrimineringslagens krav på lönekartläggning bör utredas och förändras i enlighet med Riksrevisionens utvärdering och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge Medlingsinstitutet i uppdrag att följa utvecklingen

- av löneskillnader mellan män och kvinnor på arbetsgivarnivå och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förtydliga diskrimineringslagstiftningen så att arbetsgivare får kräva att anställda visar ansiktet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
  16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta ett arbete med att ta fram verktyg för att nationellt kunna mäta omfattningen av hedersrelaterat våld och förtryck och tillkännager detta för regeringen.
  18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett förtydligande av reglerna för diskriminering på arbetsplatsen och tillkännager detta för regeringen.
  19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra kunskapsstödet till kommuner så att kompetens och samordningsansvar för hedersrelaterade frågor kan kvalitetssäkras och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3453 av Markus Wiechel och Sara Gille (båda SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om effektivt skydd för barn och unga mot hedersrelaterat våld och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att identifiera utsatta grupper i samhället och ge dem stöd och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka stödet till de delar av civilsamhället som arbetar mot hedersbrott, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om nya utredningar om hedersrelaterad brottslighet och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3471 av Karin Enström m.fl. (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om regelbunden uppföljning av länsstyrelsernas arbete med att förebygga och motverka hedersrelaterat våld och förtryck och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att i varje län identifiera kommuner som kommit längre än andra i arbetet med att förebygga och motverka hedersrelaterat våld och förtryck samt att bygga upp en struktur för utvecklingsarbete och erfarenhetsutbyte och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att permanenta Länsstyrelsen Östergötlands nationella uppdrag att

förebygga hedersrelaterat våld och förtryck och tillkännager detta för regeringen.

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Nationellt centrum för kvinnofrids verksamhet ska bedrivas vid Uppsala universitet fullskaligt och utan avbrott och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3650 av Leila Ali-Elmi och Camilla Hansén (båda MP):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att fortsatt och kontinuerligt stärka arbetet mot hedersrelaterat förtryck och tillkännager detta för regeringen.